

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ
KATEDRA HUDEBNÍ KULTURY

**VYBRANÉ SKLADBY WOLFGANGA AMADEA MOZARTA V
PŘÍMÉ REPRODUKCI V HODINÁCH HUDEBNÍ VÝCHOVY NA
PRVNÍM STUPNI ZÁKLADNÍ ŠKOLY**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Barbora Cuchá

Učitelství pro základní školy, obor Učitelství pro I. stupeň základní školy

Vedoucí práce: Doc. PaedDr. Marie Slavíková, CSc.

Plzeň 2020

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně
s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, 30. dubna 2020

.....
vlastnoruční podpis

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala vedoucí mé diplomové práce doc. PaedDr. Marii Slavíkové, CSc. za její pomoc, čas, množství cenných a inspirativních rad, připomínek, za trpělivost a ochotu při konzultacích, které mi poskytovala při zpracovávání mé diplomové práce. Ráda bych poděkovala také všem respondentům, za jejich přínos pro praktickou část této diplomové práce. V neposlední řadě patří obrovské poděkování mé rodině a všem přátelům, kteří mě při vytváření této práce podporovali.

OBSAH

Úvod	2
CÍLE PRÁCE	2
1. HUDEBNÍ KLASICISMUS V EVROPĚ A V ČESKÝCH ZEMÍCH	4
1.1 HUDEBNÍ KLASICISMUS V EVROPĚ	4
1.2 ČESKÝ HUDEBNÍ KLASICISMUS.....	7
1.3 HLAVNÍ PŘEDSTAVITELÉ HUDEBNÍHO KLASICISMU	9
2. WOLFGANG AMADEUS MOZART	13
2.1 ŽIVOT WOLFGANGA AMADEA MOZARTA	13
2.2 DÍLO WOLFGANGA AMADEA MOZARTA	22
3. DIDAKTICKÁ ANALÝZA MOZARTOVÝCH SKLADEB	26
3.1 PRÁCE S POSLECHEM VE 2. ROČNÍKU	26
3.2 PRÁCE S POSLECHEM VE 3. ROČNÍKU	27
3.3 PRÁCE S POSLECHEM VE 4. ROČNÍKU	28
3.4 PRÁCE S POSLECHEM V 5. ROČNÍKU.....	30
3.5 SHRNUÍ	31
4. SOUČASNÁ KONCEPCE HUDEBNÍ VÝCHOVY A POSLECHU HUDBY NA 1. STUPNI	33
5. DIDAKTICKÉ MODELY VÝUKOVÝCH JEDNOTEK	39
5.1 DIDAKTICKÝ MODEL VÝUKOVÉ JEDNOTKY PRO 2. ROČNÍK ZŠ.....	39
5.1.1 Reflexe, zpětná vazba	42
5.2 DIDAKTICKÝ MODEL VÝUKOVÉ JEDNOTKY PRO 4. ROČNÍK ZŠ.....	43
5.2.1 Reflexe, zpětná vazba	45
6. OVĚŘENÍ MODELU VE ŠKOLNÍ PRAXI	47
6.1 ROZHOVOR.....	47
6.2 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ MEZI ŽÁKY 2. ROČNÍKU	48
6.3 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ MEZI ŽÁKY 4. ROČNÍKU	52
6.4 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ MEZI UČITELI HV	56
6.5 REFLEXE DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ MEZI UČITELI HV	58
ZÁVĚR.....	59
SEZNAM LITERATURY	61
PŘÍLOHY	I

ABSTRAKT

Diplomová práce je věnována dílu W. A. Mozarta. Zabývá se použitím skladeb pro poslech v hodinách hudební výchovy na základní škole. Z učebnic jsou vybrány dvě skladby – Malá noční hudba a Variace C dur, se kterými bylo pracováno v návrhu didaktických modelů.

ABSTRACT

The diploma thesis is about the work of W. A. Mozart and the use of his musical compositions for listening in music lessons at primary school. Two compositions are selected from the textbooks – A Little Night Music and Variations in C major and worked with in the design of didactic models.

ÚVOD

Už od svého raného dětství mám kladný vztah k hudbě. Nejvíce mne k muzicírování vedla moje babička, která vyučovala hudební výchovu a vedla pěvecký sbor na základní škole. Babička mne učila různé české písničky, často jsme zpívaly i dvojhlasně. Moc se mi to líbilo a to byl důvod, proč jsem začala navštěvovat sborový zpěv při základní umělecké škole. Ve druhé třídě základní školy jsem začala navštěvovat hodiny hudební nauky, a učila jsem se hrát na flétnu. Později jsem tíhla ke hře na klavír a tomu jsem také věnovala nejvíce času. Absolvovala jsem celý klavírní cyklus výuky v základní umělecké škole. Většinou jsem hrála skladby z vážné hudby, ale i skladby volného výběru. Účastnila jsem se mnoha festivalů i soutěží, mezi které patřila celostátní soutěž ve čtyřruční hře. Hudební nadšení mne inspirovalo pro výběr hudebního tématu pro mou diplomovou práci.

Wolfgang Amadeus Mozart patří k mým nejoblíbenějším hudebním skladatelům. Ráda poslouchám skladby vážné hudby, mezi které patří nezapomenutelná Mozartova mistrovská díla. Některé skladby z Mozartova bohatého tvůrčího odkazu jsou zařazené jako reprezentativní a osvědčené mezi poslechovémi skladbami v učebnicích hudební výchovy v 1. – 5. ročníku základní školy.

CÍLE PRÁCE

Diplomovou práci zaměřuji jednak na analýzu stávajících poslechovéch skladeb a jejich uplatnění z hlediska požadavků Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání, jednak zamýšlím vyhledat další drobné Mozartovy skladby, vhodné k poslechovému činnostem na 1. stupni základní školy. Tyto své návrhy zpracuji do výukového projektu a ověřím jej ve školní praxi.

Po stránce didaktické se zaměřím na uplatnění tzv. přímé reprodukce, tedy „živého předvedení skladeb“ při poslechovéch činnostech se žáky. Přímá reprodukce je psychologicky a pedagogicky významná, protože žáci při poslechu vnímají sluchově i vizuálně interpreta – učitele při hře, mohou sledovat jeho mimiku, výraz prožívaných emocí, gesta, což umocňuje hlubší emocionální a estetický prožitek z hudby.

Při shromažďování podkladů k mé diplomové práci se nevyskytl problém vyhledat doporučené didaktické i životopisné knihy Mozarta. Prací o Mozartovi je nepřeberné

množství, ať už se jedná o odbornou literaturu, internetové zdroje. Literaturu o Mozartovi v českém jazykovém prostředí hodnotím kladně, neboť zde existuje mnoho užitečných a dostupných zdrojů.

V první kapitole své práce jsem čerpala z knihy Graciana Černušáka a kol. - *Dějiny evropské hudby*. Zde jsem využila informace týkající se hudebního klasicismu v Evropě a v českých zemích. Dalším pramenem pro životopis W. A. Mozarta mi posloužila kniha *W. A. Mozart hudební profily* B. Karáska, dále výše zmíněné *Dějiny evropské hudby, Dějiny hudby v obrazech a obrázcích* Bohumíra Hanžlíka a Jolany Fenclové.

Oživením byla publikace *Mozart v dopisech* Františka Bartoše, kde jsou autentické korespondence a dokumenty týkající se života W. A. Mozarta.

Z výše uvedené literatury jsem se soustředila pouze na nejdůležitější údaje, neboť neaspiruji na podrobný životopis a přehled díla autora. S ohledem na věkovou cílovou skupinu a potřeby školní hudební výuky se ve své práci zaměřuji na skladby vhodné pro děti mladšího školního věku.

Pro kapitolu věnující se didaktická analýze učebnic a metodických příruček hudební výchovy pro I. stupeň ZŠ byly právě zdrojem zmíněné učebnice a metodické příručky pro 2. až 5. třídu ZŠ.

Dalšími prameny pro kapitolu mé práce, která se týká didaktického modelu hodiny hudební výchovy na ZŠ pro 2. a 4. třídu byla *Didaktika hudební výchovy I na prvním stupni ZŠ* Františka Sedláka.

K práci jsem použila také internetové zdroje, které se týkaly daných témat.

1. HUDEBNÍ KLASICISMUS V EVROPĚ A V ČESKÝCH ZEMÍCH

1.1 HUDEBNÍ KLASICISMUS V EVROPĚ

V průběhu 18. století nastaly zásadní změny v západní Evropě v politickém i v kulturním životě. Dochází k vzestupu měšťanských vrstev, které prosazují své ideály na platformě politické, filosofické i umělecké.¹

Rysy nového umění byly nejvýrazněji formulovány Jeanem - Jacquesem Rousseauem.² Za nejvhodnější objekty uměleckého zobrazení považoval Rousseau zážitky prostých lidí, upřednostňoval jejich upřímnost, bezprostřednost. Nastalo období moderního romantismu, sentimentalismu, věk citovosti v umění. Podle autora je toto období stoletím „citového hudebního slohu“.

V evropských zemích probíhá proces vývojových změn nerovnoměrně. Francie prožívá revoluční změny. Absolutní monarchie je již vnitřně zcela rozvrácená. Encyklopedisté vydávají gigantické dílo „Encyklopedie aneb racionální slovník věd a umění a řemesel“, kde kladou duchovní základy nového světa. Tyto myšlenky se stávají podnětem ideovým podnětem pro revoluci, šíří se celou Evropou a zasahují do říše Habsburků.³

Německá aristokracie čerpá náměty pro své salónní debaty a filosofování z pařížských zdrojů. Rozdrobené Německo se spojuje díky osvícenským myšlenkám v boji o národní jednotu a kulturu. Mnohonárodnostní habsburská monarchie poskytuje ve svých kulturních centrech, zvláště ve Vídni, možnosti nejživějších hudebních styků.

České země jsou politicky nesamostatné, sehrály však v oblasti hudby důležitou roli díky síle a charakteru hudební tvořivosti lidových vrstev.

¹ ČERNUŠÁK, Gracian. *Dějiny evropské hudby*. 5. přehl. a dopl. vyd. (v Pantonu 3. vyd.). s. 171. Praha: Panton, 1974.

² Estetickým kritériem Rousseaua byla svrchovanost citu, blízký vztah k přírodě a sentimentalismus namířený proti zkosnatělým normám dvorského umění. In: KARÁSEK, Bohumil. [from old catalog]. *Wolfgang Amadeus Mozart*. 2. vyd. s. 20. Praha: Supraphon, 1975.

³ KARÁSEK, Bohumil. *Wolfgang Amadeus Mozart*. s. 20

Příchod a vývoj klasicismu převrátil styl hudebního života.⁴ Vrcholní skladatelé jako např. Joseph Haydn, Wolfgang Amadeus Mozart a Ludwig van Beethoven začali skládat hudbu nástrojovou i pěveckou.

Hudební klasicismus jakožto nový umělecký sloh měl své charakteristické rysy, jimiž se lišil od ostatních uměleckých slohů.⁵

Tento hudební sloh ustálil **sonátovou formu**. Ta se využívala hlavně v komorní i orchestrální hudbě většinou v prvních větách sonát a v poslední větě smyčcových kvartetů, symfonií, sólových koncertů s orchestrálním doprovodem.⁶

Definujme si hlavní **podstatu třídílné sonátové formy (3)**

EXPOZICE		PROVEDENÍ		REPRÍZA	
téma	tónina	téma	tónina	téma	tónina
hlavní	hlavní	kombinace témat	modulace	hlavní	hlavní
vedlejší	dominantní	krácení	do různých	vedlejší	hlavní
závěrečné	dominantní	rozšiřování	tónin	závěrečné	hlavní

Tabulka 1 - Třídílná sonátová forma

Sonáta je soubor vět, které vzájemně korelují a utváří celek.

Sonátové cykly se skládají ze čtyř vět a jsou takto tvořeny (3):⁷

I. věta	II. věta	III. věta	IV. věta
rychlá vstupní Allegro	pomalá lyrická (Adagio, Largo, Andante)	taneční (menuet, scherzo)	rychlá - allegro finále
Sonátová forma	Velká písňová forma	Velká písňová forma	Rondo nebo sonátová forma

Tabulka 2 - Čtyři věty sonátového cyklu

V sonátové formě se nejčastěji skládají skladby pro smyčcový kvartet, který je složen ze dvou houslí, violy a violoncella.

Komorní orchestr se tehdy rozrostl až na 35 hráčů. V **symfonii** hraje dirigent na jedny housle a zároveň diriguje zbytek orchestru.

⁴ Hrálo se nejen v kostelech, ale také v divadlech, ze zámků se hudba přenesla do koncertních sálů. Skládalo se také pro posluchače. In: HANŽLÍK, Bohumír. *Dějiny hudby v obrazech a obrázcích*. s. 115. Ilustrovala Jolana FENCLOVÁ. Čelákovice: Klub přátel ZUŠ Jana Zacha, 2009.

⁵ Hudba je harmonická, má členěnou hudební formu, jasné vedení hlasů. Je založena na kontrastu a pravidelnosti. Působí přirozeně, jako kdyby vycházela z lidové melodie. In: HANŽLÍK, Bohumír. *Dějiny hudby v obrazech a obrázcích*. s. 116

⁶ HANŽLÍK, Bohumír. *Dějiny hudby v obrazech a obrázcích*. s. 116

⁷ HANŽLÍK, Bohumír. *Dějiny hudby v obrazech a obrázcích*. s. 116

Klasicistní umělci uplatňovali sonátovou formu v **koncertech pro hudební nástroje**, jako jsou např. housle, klavír a ne běžně užívané jako sólové, což je např. flétna, hoboj, klarinet, fagot, lesní roh. Dávali dohromady koncertní skupiny nástrojů, kterým následně sestavili sólové party. Tyto koncerty byly často věnovány nadaným hudebníkům nebo byly napsány na prosbu koncertního umělce.

Koncert pro sólový nástroj a orchestr byl často bojem sólisty s orchestrem. Když hrál sólista svůj sólový part, musel prokazovat vynikající virtuózní schopnosti. Autor Hanžlík vysvětluje skladební část zvanou **kadence**.⁸

V době klasicismu se rozvinuly tzv. **variacie**.⁹

Komponisté byly v této technice různí i pestří a dokázali utvořit často až skvostné variace. Typickým příkladem je úspěšný komponista Wolfgang Amadeus Mozart s písní „*Ah, vous dirai – je, maman*“.¹⁰

Téma ve variacích může být obměněno mnoha způsoby, změni se melodie, tedy i hlavní téma skladby. U některého způsobu variace zní skladba podobně jako ta původní. Avšak u obměn nemusí skladba působit jako ta v originále, pro posluchače může být složitější tuto skladbu rozeznat. Hlavní téma zůstává, ve většině případů dokáže posluchač hudební dílo identifikovat. Domnívám se, že využití variační techniky v hudebních dílech je správný způsob, jak příjemně překvapit posluchače něčím neočekávaným a novým. Záleží, jak se s obměnou pracuje. Myslím, že je to dokonalý způsob, jak získá skladba nový ráz, posluchači si ji oblíbí a asociují si ji s tou pravou melodií.

⁸ Jedná se o krátký úsek ve skladbě určen pro odkrytí svých muzikantských dovedností. Tato část skladby končí v okamžiku, kdy hudebník zahraje protáhlý trilek (tr) a dirigent dá v tuto chvíli orchestru impuls k dalšímu pokračování ve skladbě. In: HANŽLÍK, Bohumír. *Dějiny hudby v obrazech a obrázcích*. s. 118

⁹ Termín variace označuje obměnu tématu. Obměny nastaly ve skladbách pro sólové nástroje, jako je např. cembalo nebo kladívkový klavír, ale také v komorních i orchestrálních skladbách. In: HANŽLÍK, Bohumír. *Dějiny hudby v obrazech a obrázcích*. s. 118

¹⁰ V českém překladu *12 variací C dur pro klavír na téma francouzské lidové písně*. In: HANŽLÍK, Bohumír. *Dějiny hudby v obrazech a obrázcích*. s. 118

Odborníci uvádí další objev, který učinil zásadní převrat. Vynálezce klavíru (piana) **Bartolomeo Cristofori** žil v letech 1661 až 1781. Klavíry poskytovaly silou úderu do kláves velké výrazové možnosti. Jejich vlivem se cembala vytrácela z orchestru.¹¹

Christoph Wilibald Gluck, který žil v letech 1714 až 1787 neuznával operu jako doplněk vznešeného života aristokracie. Snížil počet neprofesionálních zpěvaček, které zpívaly podle sebe. O dramatickosti vypovídají Gluckovy opery *Orfeo*, *Alcesta* a *Paris a Helena*.¹²

1.2 ČESKÝ HUDEBNÍ KLASICISMUS

Vývoj českého klasicismu je spojen s vývojovým proudem evropským. Staví na síle české hudebnosti. Významný vliv je zvláště z hudby italské, která klade důraz na melodiku, zpěvnost, což je blízké zpěvnosti české. Dotváří se i česká lidová píseň - píseň česká a moravská. Většina domácí produkce patří chrámové hudbě. Josef II. vydává školskou reformu, která omezila podíl hudby ve školní výuce. Hudebníci získávají, díky svému vzdělání, lepší postavení ve společnosti a existenční výhody. Dobrý hudebník měl naději i na propuštění z poddanství. Hudbě se mohlo plně věnovat jen několik jedinců v celé zemi.¹³ Období klasicismu v Čechách je pověstné vystěhováním skladatelů, varhaníků, dirigentů, houslistů nebo hudebníků hrajících na lesní roh. Lidé emigrovali kvůli politickým, náboženským nebo sociálním důvodům.¹⁴ Autor knihy dokazuje, že počet umělců působících v cizině oproti minulosti vzrostl.¹⁵

V období českého klasicismu velmi výrazně vystupovala do popředí tzv. mannheimská škola, což byla kapela českých skladatelů.¹⁶

¹¹ K období klasicismu patřila také opera. Hrály se hlavně italské opery, jejichž melodie zlidověly. In: HANŽLÍK, Bohumír. *Dějiny hudby v obrazech a obrázcích*. s. 119

¹² Opera prošla změnou, jejíž podstatou bylo zachování dramatickosti díla. In: HANŽLÍK, Bohumír. *Dějiny hudby v obrazech a obrázcích*. s. 119

¹³ ČERNUŠÁK, Gracian. *Dějiny evropské hudby*. s. 172

¹⁴ Přemísťovali se do různých zemí, například do Vídně, Německa, Francie, Itálie, Anglie, Ruska. In: HANŽLÍK, Bohumír. *Dějiny hudby v obrazech a obrázcích*. s. 141

¹⁵ V hudebním slovníku správce strahovské knihovny Bohumíra Jana Dlabáče z roku 1815 se dozvídáme, že mezi lety 1740 až 1810 bylo v Čechách 951 hudebníků, ale 409 z nich působilo v zahraničí. In: HANŽLÍK, Bohumír. *Dějiny hudby v obrazech a obrázcích*. s. 141

¹⁶ Do „Mannheimské školy“ řadíme Jana Václava Stamice, Františka Xavera Richtera, Antonína Filse a Jirího Čarta, kteří působili v Mannheimu. Nejvlivnější osobností byl Jana Václava Stamic (1717 – 1757). Působil jako koncertní mistr a houslista. Spoluúčastnil se vývoje sonátové formy. In: HANŽLÍK, Bohumír. *Dějiny hudby v obrazech a obrázcích*. s. 141

Z Německé hudební tvorby u nás v té době působil Jiří Antonín Benda (1722 – 1795), který patřil k nejvýznamnějším berlínským emigrantům.¹⁷

V zahraničí, a to zejména v Itálii, se nejvíce dařilo českému skladateli Josefovi Myslivečkovi (1767 – 1781), avšak úspěch netrval dlouho. Napsal oratoria, díla pro chrámovou hudbu, koncerty, sonáty, komorní mistrovská díla, úspěšné opery. Uměleckostí děl působil kladně na Mozartovu tvorbu.

V Paříži se dočkal slávy klavírní virtuos Jan Ladislav Dusík (1762 – 1812). Na pařížské konzervatoři vyučoval hudební pedagog a teoretik Antonín Rejcha (1770 – 1836). Byl znalcem ve svém oboru. Učil Hectora Berlioze.

Velký úspěch měl hráč na lesní roh Jan Václav Stich Punto (1746 – 1803) s premiérou *Beethovenovy sonáty pro lesní roh a klavír, op. 17*.¹⁸ V Paříži byl postaven do čela orchestru divadla Variétés amusantes a složil *Hymne á la Liberté*.¹⁹

Češi byli často posíláni buržoazií k doplnění svého hudebního vzdělání do Vídně.²⁰

Česká klasicistní tvorba na našem území nebyla tak zřetelná jako hudba českých emigrantů. Čeští hudebníci se snažili zachovat vysokou hudební úroveň svých děl.

Nejdůležitější osobností českého klasicismu byl František Xaver Brixl (1732 – 1771).²¹

Dalším kapelníkem byl i Jan Antonín Koželuh z Velvar (1738 – 1814), který napsal chrámové i světské skladby a opery.

Jan Křtitel Kuchař (1751 – 1829) z Chotče zastával 40 let funkci strahovského varhaníka.²²

¹⁷ Napsal opery, u nichž čerpal z námětů lidových německých textů zvaných singspielů. In: HANŽLÍK, Bohumír. *Dějiny hudby v obrazech a obrázcích*. s. 142

¹⁸ HANŽLÍK, Bohumír. *Dějiny hudby v obrazech a obrázcích*. s. 143

¹⁹ ČERNUŠÁK, Gracian. *Dějiny evropské hudby*. s. 222

²⁰ Typickými skladateli byli Jan Křtitel Vaňhal, František Krommer – Kramář. In: HANŽLÍK, Bohumír. *Dějiny hudby v obrazech a obrázcích*. s. 143

²¹ Byl kapelníkem ve chrámu sv. Víta v Praze. Věnoval se zejména chrámové tvorbě, která se stala velmi oblíbenou a byla všude hrána. In: HANŽLÍK, Bohumír. *Dějiny hudby v obrazech a obrázcích*. s. 144

²² Významně se podílel na Mozartových úspěších v Praze, je autorem prvních klavírních výtahů několika Mozartových oper. In: HANŽLÍK, Bohumír. *Dějiny hudby v obrazech a obrázcích*. s. 208

Hudbu skládali i venkovští kantoři.²³ Čeští učitelé psali vánoční pastorely. Lidovou melodii použili ve svých dílech Jiří Ignác Linek z Bakova, Tomáš N. Koutník z Chocně, Daniel A. Milčinský, Karel Loos.²⁴

V českém klasicismu nelze opomenout slavnou osobnost Jana Jakuba Ryby (1765 – 1815) z Přeštic. Ryba se zabýval i teorií o hudbě, je autorem první české knihy o hudbě a novodobých umělých českých písní. Nejcennějšími zachovanými světskými skladbami jsou *symfonie a kasace C dur*.²⁵ Jinými populárními díly byly Rybovy písně, pastorely, instrumentální skladby. Snad každý zná i dnes *Českou pastorální mši „Hej mistře“* připomínající lidovou hudební slavnost.

Naši autoři často čerpali z lidové tvořivosti a v tomto duchu skládali své skladby. Na podobném principu fungovala *Musica navalis*.²⁶ Z hudebních žánrů mohli lidé zaslechnout litanie.

Čeští hudebníci – emigranti 18. století jsou představiteli evropského hudebního klasicismu. Faktem je, že tato skupina hudebníků nebyla dosud ve svém rozsahu plně prozkoumána.²⁷

1.3 HLAVNÍ PŘEDSTAVITELÉ HUDEBNÍHO KLASICISMU

V této kapitole představím dva nejvýznamnější představitele hudebního klasicismu, členy tzv. vídeňské školy²⁸. Třetímu významnému představiteli – Wolfgangu Amadeu Mozartovi je detailně věnována následující kapitola této diplomové práce.

²³ Vesnické školy byly hudebními školami. Učitel zprostředkovává hudbu v kostele a přivydělává si i na tanečních zábavách. In: HANŽLÍK, Bohumír. *Dějiny hudby v obrazech a obrázcích*. s. 144

²⁴ HANŽLÍK, Bohumír. *Dějiny hudby v obrazech a obrázcích*. s. 144

²⁵ Působil v Rožmitále pod Třemšínem jako učitel, kde se snažil uskutečnit své osvícenské zásady. Bohužel přitom narazil na nesnáze a úskalí, které ho přivedly k sebevraždě. In: ČERNUŠÁK, Gracian. *Dějiny evropské hudby*. s. 209 - 210

²⁶ Výraz označoval lodní hudbu. Nazývaly se tak hudební produkce i repertoáry konané na lodích. Často vyzváněly fanfáry, hlaholy trub a kotlů v rámci náboženských nebo politických slavností. In: HANŽLÍK, Bohumír. *Dějiny hudby v obrazech a obrázcích*. s. 144

²⁷ ČERNUŠÁK, Gracian. *Dějiny evropské hudby*. s. 180

²⁸ Všichni tři jsou svým dílem zařazeni do učebnic a výukových programů hudební výchovy na 1. stupni základní školy, jejich dílo je uznáváno jako velmi významné v celosvětové hudební historii a některá jejich díla mohou být srozumitelná i mladším žákům

Josef Haydn - mistr hudebního vtipu (1732 – 1809)

„Mladí lidé na mém příkladě uvidí, že i z ničeho je přece možno stát se něčím“, řekl Joseph Haydn, když byl požádán, aby vyprávěl o svém životě.²⁹

Říkávalo se mu „Papá Haydn“, začal s muzicírováním jako kapelník u hraběte Morzina na zámku v Lukavici nad Úhlavou, kde stvořil svou první *symfonii D dur - Lukavická*.

Jeho sláva započala místem kapelníka a komponisty u knížete Esterházyho z Uher. Měl orchestr složený z více než poloviny českých muzikantů.

Joseph komponoval 104 symfonií, 17 oper, 14 mší, 84 kvartetů, mnoho nástrojových a pěveckých partitur.

Byl proslulý v Evropě, proto měl vliv na tehdejší uměleckou tvorbu.

Absolvoval dvakrát cestu do Anglie, čímž si získal slávu. Stvořil tam poslední *symfonie Londýnské* a kvarteta. Když se vrátil z Londýna, složil 6 mší, 2 *oratoria Stvoření světa* a *Roční doby*.

Ve svém orchestru kombinoval hudební nástroje a dodával vtipné hudební kontrasty.

Vliv dynamického kontrastu využil ve II. větě *symfonie G dur, č. 94 „S úderem kotlů“*.³⁰

Symfonie získaly také specifické názvy jako např. *S vířením kotlů, Vojenská, Dudácká, Slepíčka, Medvěd, Hodiny, Na odchodnou*.³¹

Na žádost vídeňského řezníka složil menuet na svatbu jeho dcery. Řezník mu byl odkázán, proto mu dal bílého vola, s pozlacenými rohy, ozdobeného květinami. Haydn napsal na jeho počest skladbu, která byla mezi vídeňskými muzikanty pojmenována jako „*Volský menuet*“.³²

Zemřel v roce 1809, za pár dní po okupaci Vídně napoleonskými vojáky.

²⁹ HANŽLÍK, Bohumír. *Dějiny hudby v obrazech a obrázcích*. s. 144

³⁰ Celá část začíná zpěvnou melodií v pianissimu, pokračuje neočekávaným akordem orchestru, který se stupňuje úderem na tympány ve fortissimu. Úsek v symfonii je založen na kontrastu ticha a hlasitého výkřiku, což působí komicky. *Symfonie* byla pojmenována podle tohoto kontrastu a stala se slavným orchestrálním dílem. In: HANŽLÍK, Bohumír. *Dějiny hudby v obrazech a obrázcích*. s. 123

³¹ V symfonii postupně odcházel hráči, aby dali najevo svému pánovi, že neměli dlouhou dobu dovolenou. In: HANŽLÍK, Bohumír. *Dějiny hudby v obrazech a obrázcích*. s. 123

³² V německém jazyce *Ochseenmenuett*. In: HANŽLÍK, Bohumír. *Dějiny hudby v obrazech a obrázcích*. s. 124

Ludwig Van Beethoven - úsvit romantismu (1770 – 1827)

Díla vlivného skladatele Ludwiga van Beethovena měla prvky klasicismu s romantismem. Žil ve Vídni na přelomu 17. a 18. století. Už před zrodem své kariéry uměl hrát na cembalo i na housle.³³

Byl německý skladatel a klavírista. Narodil se v Bonnu v rodině hudebníků. Podobně jako Mozart byl už v dětství velmi nadaný. Otec ho učil hudbě, nutil ho hrát na klavír do ranních hodin. V dospělosti mu byla hudba zdrojem finančních příjmů.

V roce 1792 jel do Vídně za hudebním vzděláním k učitelům, např. k Haydnovi, který ho nepřijal. Od roku 1795 skládal úspěchy v Norimberku, Praze i Berlíně jako pianista. Velkého úspěchu dosáhly dva pražské koncerty z roku 1798.

Na rozdíl od Mozarta se mu finančně velmi dařilo. Vydělával peníze z koncertů i z prodeje svých děl a byl podporován buržoazií. Velkému obdivu se dostaly klavírní i komorní skladby a symfonie.

„Pro mne je hluchota otázkou života a smrti. Je to právě tak kruté, jako by malíř oslepl. Chci se vzepřítí svému osudu... „³⁴

Zakomponoval hluchotu i do svých děl, např. v 5. symfonii c moll (Osudová).³⁵ Od roku 1816 skládal své nejlepší skladby.

Nejvýznamnějšími devíti symfoniemi jsou 3. Symfonie Es dur Eroica³⁶, 5. Symfonie c moll Osudová, 6. Symfonie F dur Pastorální, 9. Symfonie d moll s Ódou na radost.³⁷

³³ Jeden z malířů Johann Lyser vytvořil kresbu, kde zachycuje typickou charakterovou vlastnost Beethovena. In: HANŽLÍK, Bohumír. *Dějiny hudby v obrazech a obrázcích*. s. 134

³⁴ V jeho šestadvaceti letech se objevily první známky hluchoty. Od roku 1819 mu byly hlavním zdrojem komunikace tzv. „konverzační sešity“, jichž se dochovalo 140. In: HANŽLÍK, Bohumír. *Dějiny hudby v obrazech a obrázcích*. s. 136

³⁵ Skladba začíná čtyřmi „osudovými údery“ a pokračuje hlavním tématem. In: HANŽLÍK, Bohumír. *Dějiny hudby v obrazech a obrázcích*. s. 137

³⁶ Oslavuje lidství, je to vzpomínka na Napoleona. In: HANŽLÍK, Bohumír. *Dějiny hudby v obrazech a obrázcích*. s. 137

³⁷ Zkomponovaná pro čtyři sólisty, sbor a orchestr, původně napsaná na text básně básníka Friedricha Schillera. Symfonii končí mezinárodní hudební festival Pražské jaro. Poprvé si slavnou melodii lidé poslechli v roce 1946 při 50. výročí od „zrození“ České filharmonie. In: HANŽLÍK, Bohumír. *Dějiny hudby v obrazech a obrázcích*. s. 137

V květnu roku 1824 dirigoval sám první provedení symfonie.

Napsal *klavírní sonáty*, například *Měsíční svit*, *Appassionatu*, *Patetickou*. Složil *klavírní koncerty B dur a C dur*, *houslový koncert D dur*. Pro komorní hru se pyšnil *kvartety* a *sonáty pro housle a klavír*, kterými byly *Jarní* nebo *Kreutzerova*. Obohatil symfonický orchestr o *předehry Egmont a Prometheus*. Na rozdíl od Mozarta neměl v oblibě oblast vokální, třikrát přepracoval *operu Fidelio* a druhou *operou* je *Missa solemnis (Slavnostní mše)*.

Beethoven zaujímal vůči šlechtě rovnocenný postoj jako ke všem ostatním lidem.³⁸

Když se snažil jeden kníže Beehovena ponížít, proto mu Beethoven napsal:

„Kníže, čím jste Vy,
Tím jste se stal náhodou
A svým původem.
Čím jsem já, tím jsem sám sebou.
Knížat jsou a ještě budou tisíce.
Beethoven jest jediný.“³⁹

Slavný skladatel zemřel těžce nemocný 26. května roku 1827. Slavnostně se s ním rozloučilo celé město, což mělo napravit značné nedostatky při pohřbu Mozarta.

³⁸ Na zprávu majetného vzdáleného příbuzného, který připsal ke svému jménu „majitel statku“ odvětil svým jménem a připsáním „majitel mozku“. In: HANŽLÍK, Bohumír. *Dějiny hudby v obrazech a obrázcích*. s. 140

³⁹ HANŽLÍK, Bohumír. *Dějiny hudby v obrazech a obrázcích*. s. 140

2. WOLFGANG AMADEUS MOZART

2.1 ŽIVOT WOLFGANGA AMADEA MOZARTA

Odborníci vystihují Mozartovu genialitu v následujícím úryvku.

„V Itálii po pouhém dvojím poslechnutí, zapsal Mozart skladbu, kterou bylo přísně zakázáno opisovat či vůbec kdekoli jinde provozovat než v Sixtinské kapli.

Bylo to slavné devítihlasé „Miserere“ od Georgia Allegriho. Správnost Mozartovy notace potvrdil jeden z pěvců sixtinského sboru.“⁴⁰

Téměř nejhranější a nejznámější hudební skladatel se narodil 27. ledna roku 1756 v Salcburku a zemřel 5. prosince roku 1791 ve Vídni.⁴¹ Slávu získal uspořádáním cest do velkých měst cizích zemí. Jezdil do Prahy, Berlína nebo Frankfurtu nad Mohanem. Seznámil se se skvělými skladateli té doby.⁴²

Den po jeho narození byl zaznamenán do jmenného seznamu kostela svatého Petra v Salcburku jako Joanes Chrysostomus Wolfgangus Theophilus – Gottlieb Mozart.⁴³

Mozartův život lze rozdělit na tři tvůrčí období.⁴⁴

Zázračné dítě

Mozart se narodil v rodině Leopolda Mozarta a Anny Marie Pertlové.⁴⁵ Hudba zde zněla velmi často a byla zde doslova doma. Jeho otec hrál své rodině i přátelům.

A není divu, Wolfgang začal hrát na klavír již ve třech letech. Talentu si všimnul jeho otec, který ho rozvíjel. Přehrával mu a učil ho jednoduchým skladbám.⁴⁶ Talent zdědila i jeho

⁴⁰ HANŽLÍK, Bohumír. *Dějiny hudby v obrazech a obrázcích*. s. 127

⁴¹ Musel často čelit pomluvám a závisti. Komponoval mistrovská díla i přes všechna úskalí, která mu svět přinesl. In: HANŽLÍK, Bohumír. *Dějiny hudby v obrazech a obrázcích*. s. 125

⁴² Poznal Gluckova a Haydnova mistrovská hudební díla. Získal povědomí o lidové hudbě v navštěvovaných zemích. In: HANŽLÍK, Bohumír. *Dějiny hudby v obrazech a obrázcích*. s. 128

⁴³ V českém jazyce se jmenoval Jan Zlatoústý Wolfgang Bohumil Mozart. Chybělo mu ještě jméno Amadeus, které mu bylo přidáno ve 14 letech. In: HANŽLÍK, Bohumír. *Dějiny hudby v obrazech a obrázcích*. s. 125

⁴⁴ Můžeme ho rozdělit na etapu „zázračného dítěte“, dále na období služeb u salcburského arcibiskupa a na jeho nejdůležitější období strávené ve Vídni. In: HANŽLÍK, Bohumír. *Dějiny hudby v obrazech a obrázcích*. s. 125

⁴⁵ Leopold Mozart byl vynikajícím houslistou, dobrým skladatelem. Jako pedagog se významně zapsal svým dílem školy houslové hry 18. století. Mozart vyrůstal ve spořádané rodině, bez nedostatků, v příznivém prostředí pro rozvoj hudebního talentu. In: KARÁSEK, Bohumil. *Wolfgang Amadeus Mozart*. s. 45-68

⁴⁶ V pěti letech Wolfgang začal improvizovat vlastní díla. KARÁSEK, Bohumil. *Wolfgang Amadeus Mozart*. s. 45-68

sestra Marie Anna,⁴⁷ se kterou v raném dětství vystupoval. První vystoupení sourozenců se konalo roku 1762 v Mnichově na dvoře bavorského kurfiřta. Vystoupení se setkala s velkým úspěchem, a tak se Leopold Mozart rozhodl, že podnikne s oběma dětmi koncertní cesty do Evropy, aby ukázal zázrak, „*kteřý bůh učinil v Salcburku*“.⁴⁸

Koncertovali v proslulých a význačných městech, ale také na královských a šlechtických dvorech v Rakousku, Německu, Holandsku, Švýcarsku, ve Francii a Itálii.⁴⁹

Na růst chlapcova talentu působily dojmy z cest, setkání s řadou umělců.⁵⁰

O úspěších malého Mozarta svědčí i úryvek z dopisu, který píše Leopold Mozart Lorenzi Hagenauerovi ve Frankfurtu 20. srpna 1763. „*Dne 18. Byl náš koncert. Dopadl dobře. 22. Bude další a také 25. Nebo 26. Cís. vyslanec hrabě Pergen a jeho paní tam také byli. Všichni byli u vytržení. Bůh nám dopřává milosti, že jsme, bohudíky, zdrávi a všude budíme obdiv. Wolfgang je veselý, ale také rozpustilý. Nanyinka už není hochem odstrkována, neboť hraje tak, že všichni o ní mluví a obdivují její zběhlost. Koupil jsem od p. Steina⁵¹ v Augsburgu pěkný klavírek, který nám na cestě dobře poslouží ke cvičení.*“⁵²

Tehdy bylo tradicí interpretovat své skladby, proto ani Mozart nebyl pozadu.

Byl dokonce obvyklým hostem v císařském vídeňském paláci. Císař František I. ho rád poslouchal, převážně jeho pokaždé nepřipravený hudební projev na cembalo. Nazýval ho „malým kouzelníkem“.

Skládal a učil ve šlechtických rodinách, ale neměl to jednoduché. Musel snášet prohry, intriky a spory s vídeňským dirigentem Antoniem Salierim. I přes to všechno byl všude uznáván, zvláště v Evropě. Byl proslulý v kulturních sférách. Hodně se naučil vše o tvoreni hudby. Chtěl se stát kapelníkem, ale nikde místo nezískal. Rodný Salcburk se stal místem jeho návratů.⁵³

První kontakt s Moravou byl pro jedenáctiletého Wolfganga ne moc šťastným.

⁴⁷ Jeho sestra byla nazývána „Nannerl“. In: HANŽLÍK, Bohumír. *Dějiny hudby v obrazech a obrázcích*. s. 126

⁴⁸ KARÁSEK, Bohumil. *Wolfgang Amadeus Mozart*. s. 45-68

⁴⁹ HANŽLÍK, Bohumír. *Dějiny hudby v obrazech a obrázcích*. s. 126

⁵⁰ KARÁSEK, Bohumil. *Wolfgang Amadeus Mozart*. s. 45-68

⁵¹ Stein: Johann Andreas St. (1728 – 1792) byl pověstný ausburský stavitel pian a varhanář. In: MOZART, Wolfgang Amadeus a František BARTOŠ. *Mozart v dopisech*. s. 17

⁵² MOZART, Wolfgang Amadeus a František BARTOŠ. *Mozart v dopisech*. s. 17

⁵³ HANŽLÍK, Bohumír. *Dějiny hudby v obrazech a obrázcích*. s. 127

Na podzim r. 1767 pobývala Mozartova rodina ve Vídni. Zde však propukla epidemie neštovic.⁵⁴

V dopise Lorenzi Hagenauerovi⁵⁵, píše Leopold Mozart:

„Nebudu psát, s jakou milostí a nadbytkem ve všem jsme byli hoštěni. Rád bych se jen zeptal, kdo by se ještě našel, kdo by přijal celou rodinu s dítětem, které je v takovém stavu do svého domu, a to ještě sám od sebe, jen z lásky k bližnímu. Tento čin nebude p. hraběti Podstatskému k malé cti v životopise našeho maličkého, který dám jednou vytisknout, vždyť odtud v jistém smyslu začíná nová éra jeho života.“⁵⁶

Vánoční svátky již trávila rodina v Brně, kde Mozartovi sourozenci vystoupili v městském divadle Reduta.⁵⁷

Mozartovy cesty po Evropě pokračovaly dál. Z Brna vedla cesta mladého Mozarta s rodinou do Vídně. Zde Mozart upoutal pozornost císaře Josefa II. V tomto období, v jeho 11 letech, složil svou první komickou *operu* tzv. *buffu* „*La finta semplice*“.⁵⁸ Zkomponované skladby byly vydávány tiskem.⁵⁹

O závidění a štvání proti nastudování opery píše Leopold Mozart Hagenauerovi:

⁵⁴ Mozartovi se uchýlili do Olomouce, do rezidence hraběte Leopolda Antonína Podstatského, hostince U černého orla. Nedlouho po příjezdu však onemocněl neštovicemi Wolfgang, později i jeho sestra. Pečoval o ně lékař olomouckých arcibiskupů Joseph Wolf, s jehož pomocí se, jako zázrakem, podařilo nemoc překonat. (Na tuto nemoc 9 lidí z 10 umíralo). In: SÝKORA, Pavel. Mozart, Wolfgang Amadeus. *Český hudební slovník osob a institucí: Centrum hudební lexikografie: Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity* [online]. Brno: Macek, 2014, 16. 8. 2014 [cit. 2020-03-07]. Dostupné z: https://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=8002

⁵⁵ Byl majitelem domu, v němž Mozartovi bydleli, ale zároveň byl i velmi blízkým přítelem Mozartovi rodiny. In: SÝKORA, Pavel. Mozart, Wolfgang Amadeus. *Český hudební slovník osob a institucí: Centrum hudební lexikografie: Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity* [online]. Brno: Macek, 2014, 16. 8. 2014 [cit. 2020-03-07]. Dostupné z: https://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=8002

⁵⁶ MOZART, Wolfgang Amadeus a František BARTOŠ. *Mozart v dopisech*. s. 26 – 27

⁵⁷ SÝKORA, Pavel. Mozart, Wolfgang Amadeus. *Český hudební slovník osob a institucí: Centrum hudební lexikografie: Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity* [online]. Brno: Macek, 2014, 16. 8. 2014 [cit. 2020-03-07]. Dostupné z:

https://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=8002

⁵⁸ Nebyla však nakonec ve Vídni nastudována, a to díky vlně závidění z divadelních kruhů. Opera se nakonec provedení dočkala, a to o něco později v Mozartově rodném Salzburku. In: KARÁSEK, Bohumil. *Wolfgang Amadeus Mozart*. s. 45-68

⁵⁹ HANŽLÍK, Bohumír. *Dějiny hudby v obrazech a obrázcích*. s. 127

„...podnikli všechno, aby nedošlo k provedení opery. Přemlouvali zpěváky, štváli orchestr a vynaložili vše, aby znemožnili. Orchestru teď bylo proti mysli, aby se dal řídit dítětem.“⁶⁰

Léta služeb u salcburského arcibiskupa

Po návratu z Vídně domů, do Salcburku, byl jmenován koncertním mistrem arcibiskupského dvora. To bylo Mozartovi 13 let.⁶¹ Mnohokrát funkci přerušil, avšak ji konal až do roku 1781.⁶²

Obohatil svůj soubor skladeb o árie, církevní skladby i o serenády. A právě v této době jeho otec plánuje cestu do Itálie, která byla sídlem umělců, mistrů a učenců.

Cesty do Itálie

Tentokrát však podnikl Leopold cestu pouze se synem. Výsledkem cesty bylo poznání a ovládnutí italského hudebního stylu raného klasicismu.⁶³

Do Itálie Mozartovi vyjeli ještě dvakrát, krátce po sobě, a to v letech 1769-1772.⁶⁴

Cílem italských cest bylo-poznat a vzdělat se v italské hudbě, zvláště v operě a najít odpovídající místo pro mladého Mozarta. První záměr se zdařil, Mozart v Itálii umělecky výborně obstál, velkým úspěchem bylo přijetí jeho *opery Mitridate*, později *Lucio Silla* v Miláně. Za zmínku stojí i setkání Mozarta s Josefem Myslivečkem,⁶⁵ který zde pracoval.⁶⁶ Toto přátelství vydrží až do smrti Myslivečka (r. 1781). V Římě byl Mozart přijat papežem Klementem XIV., který mu propůjčil řád zlaté ostruhy a s tím i užívání titulu „rytíř“.

Druhý cíl cesty se však nezdařil, Mozartovi se v Itálii nepodařilo získat vhodné místo.⁶⁷

Úsměvnou příhodou z italského období je, že Italové věřili, že velký diamantový prsten od Marie Terezie, který nosil Mozart na ruce, je příčinou velkého hudebního nadání, a proto ho pořád nosí.

⁶⁰ MOZART, Wolfgang Amadeus a František BARTOŠ. *Mozart v dopisech*. s. 28

⁶¹ SMOLKA, Jaroslav. *Dějiny hudby*. s. 352

⁶² HANŽLÍK, Bohumír. *Dějiny hudby v obrazech a obrázcích*. s. 127

⁶³ V jeho duchu zaměřuje svou vlastní další tvorbu. V Itálii poznal mnoho významných umělců své doby a seznámil se s italskou operou, chrámovou a instrumentální hudbou. In: SMOLKA, Jaroslav. *Dějiny hudby*. s. 352

⁶⁴ Pobyt v Itálii ovlivnil především jeho hudbu instrumentální. Zaznívají zde tóny nejen půvabu, radosti, ale i smutku, melancholie, vášně, druhá, nová stránka Mozartovy osobnosti. In: KARÁSEK, Bohumil. *Wolfgang Amadeus Mozart*. s. 45-68

⁶⁵ Byl českým operním skladatelem působícím v Itálii nazývaným také „Il divino Boemo“-božský Čech. In: KARÁSEK, Bohumil. *Wolfgang Amadeus Mozart*. s. 75-89

⁶⁶ HANŽLÍK, Bohumír. *Dějiny hudby v obrazech a obrázcích*. s. 128

⁶⁷ KARÁSEK, Bohumil. *Wolfgang Amadeus Mozart*. s. 75-89

Tvůrčí období v Salcburku

Po návratu z Itálie Mozart tvořil v rodném Salcburku, vyjma krátkých výjezdů do Vídně a Mnichova. Je to období čtyř let pilné skladatelské činnosti. Byl ovlivněn dobovou tendencí Sturm und Drang.⁶⁸

Za čtyřleté tvůrčí období v Salcburku složil Mozart přes sto skladeb, zvláště v oboru serenádovém, v symfonii, smyčcovém, klavírním a houslovém koncertu. Z této doby pochází rovněž *opera La finta giardiniera-Zahradnice z lásky*.⁶⁹

Komponoval hudbu „na zakázku“ pro salcburskou šlechtu a měšťany. Zvláště vynikající je *Haffnerova serenáda*.⁷⁰

I když doma byl Mozart považován za hudebního genia, v některých městech na něj vzpomínalo jen několik přátel, jeho sláva z dob dětství byla téměř zapomenuta. To všechno byly důvody, které podnítily rodinu Mozarta poslat za našetřené peníze na uměleckou cestu do Paříže přes Mnichov a Mannheim.⁷¹ Zde poznal nový princip skladatelské techniky, jenž uplatňoval orchestr komponisty J. V. Stamica.⁷²

čtyřvětost klasické symfonie	dokonalou sonátovou formu	propracovanou dynamiku crescendo< decrescendo>	rytmické kontrasty	uvedení klarinetů do orchestru
------------------------------------	---------------------------------	---	-----------------------	--------------------------------------

Tabulka 3 – Manheimská škola – princip skladatelské techniky

Na cestě ho doprovázela matka.⁷³ Tato cesta se stala pro umělce téměř osudnou⁷⁴, proto byl nucen se vrátit domů do rodného Salcburku.⁷⁵

⁶⁸ Návrat k emocím, prohlubuje výraz, který souzní s vlivem italského i domácího hudebního vlivu. In: SMOLKA, Jaroslav. *Dějiny hudby*. s. 352

⁶⁹ SMOLKA, Jaroslav. *Dějiny hudby*. s. 352

⁷⁰ HANŽLÍK, Bohumír. *Dějiny hudby v obrazech a obrázcích*. s. 132

⁷¹ KARÁSEK, Bohumil. *Wolfgang Amadeus Mozart*. s. 110-111

⁷² HANŽLÍK, Bohumír. *Dějiny hudby v obrazech a obrázcích*. s. 128

⁷³ KARÁSEK, Bohumil. *Wolfgang Amadeus Mozart*. s. 110-111

⁷⁴ Byla poznamenána jeho prvním milostným zklamáním a matčinou smrtí. Osobní prožitky ovlivnily a obohatily jeho osobnost. Paříž ovšem nesplnila Mozartovy očekávané naděje. In: ČERNUŠÁK, Gracian. *Dějiny evropské hudby*. s. 192

⁷⁵ ČERNUŠÁK, Gracian. *Dějiny evropské hudby*. s. 192

Po návratu se ujal svých arcibiskupských služeb, byl jmenován dvorním varhaníkem a koncertním mistrem. Skládá hudbu pro arcibiskupský dvůr, šlechtu (*Haffnerova serenáda*), chrámovou hudbu (*Korunovační mše*), symfonie, nástrojové koncerty. Na zakázku napsal pro mnichovskou *operu* dílo *Idomeneo*.⁷⁶

Osud přivál Mozarta na pražskou Bertramku k manželům Duškovým⁷⁷, kteří mu poskytli přístřeší.⁷⁸ V roce 1777 přijeli na návštěvu do Salcburku.⁷⁹ V té době byl skladatel na svém největším tvůrčím vrcholu.⁸⁰ Mozart složil na důkaz poklony majitelce Betramky Josefině *árii*, jež nese italský název „*Bella mia fiamma, addio*“.⁸¹ Asi o deset let později sehrálo toto přátelství velkou roli v uměleckém životě Mozarta.⁸²

Roku 1781 se Mozart rozešel, i přes nesouhlas svého otce, se svým despotickým pánem, aby mohl žít jako svobodný umělec ve Vídni.

Mozart – vídeňský svobodný umělec

Ve Vídni působil Mozart jako klavírní virtuos. Zde vytvořil nový, typicky vídeňský obor jeho tvorby – žertovné scénky a kánony pro pobavení.⁸³ Slávu si zajistil další *operou* z tureckého prostředí *Únos ze serailu*, která vypovídá o harémech sultánů v paláci.

Dalších úspěchů se mu dostavilo až v roce 1786.⁸⁴ Dílem náhody bylo, že ve Vídni potkává rodinu Weberů.⁸⁵

Sňatek s Konstance

Mozart se po sňatku definitivně usadil ve Vídni. Setkával se s umělci, šlechtici, intelektuály. Bohužel, ve Vídni nezískal pevné finanční zajištění. Byl sice jmenován císařským dvorním

⁷⁶ Představovala prozatím nejlepší Mozartovu jevištní práci. In: SMOLKA, Jaroslav. *Dějiny hudby*. s. 353

⁷⁷ Josefína Dušková byla slavná česká zpěvačka František Xaver Dušek významný klavírista, skladatel a klavírní pedagog. In: KARÁSEK, Bohumil. *Wolfgang Amadeus Mozart*. s. 108

⁷⁸ HANŽLÍK, Bohumír. *Dějiny hudby v obrazech a obrázcích*. s. 129

⁷⁹ KARÁSEK, Bohumil. *Wolfgang Amadeus Mozart*. s. 110-111

⁸⁰ Jeho dílo bylo zde lépe pochopeno nežli v intrikářské domovině. In: HANŽLÍK, Bohumír. *Dějiny hudby v obrazech a obrázcích*. s. 129

⁸¹ V českém překladu znamená „*Sbohem, můj krásný plameni*“, HANŽLÍK, Bohumír. *Dějiny hudby v obrazech a obrázcích*. s. 129

⁸² KARÁSEK, Bohumil. *Wolfgang Amadeus Mozart*. s. 110-111

⁸³ KARÁSEK, Bohumil. *Wolfgang Amadeus Mozart*. s. 162-164

⁸⁴ Byl zvolen vybraným skladatelem u císařského vídeňského dvora. In: HANŽLÍK, Bohumír. *Dějiny hudby v obrazech a obrázcích*. s. 128

⁸⁵ Mozartovi známí z Mannheimu. Mozart u nich našel útočiště. Sblížil se s jejich dcerou Konstance, která byla sestrou jeho první velké životní lásky. I přes nesouhlas otce, Mozart se s Konstance oženil. In: KARÁSEK, Bohumil. *Wolfgang Amadeus Mozart*. s. 162-164

hudebníkem, ale jeho plat nebyl velký. Byl proto odkázán i na příjem z jeho skladatelské, koncertní a učitelské činnosti.⁸⁶

Manželství bylo zpočátku šťastné.⁸⁷ Konstance porodila Mozartovi šest dětí. Z nich přežili otce pouze dva synové, Karel Tomáš (1784-1858) a Franz Xaver Wolfgang Amadeus, narozen po smrti otce r. 1791. Franz byl pohřben na hřbitově v Karlových Varech r. 1844.⁸⁸

Figarova svatba

Mozart nemohl dlouho vymyslet téma pro svou italskou *operu*.⁸⁹ Vybíral z velkého množství literatury, nakonec si však vybral *Figarovu svatbu*.⁹⁰

Ve Vídni získal Mozart řadu významných přátel, jako byli J. Haydn, Gottfried van Swieten⁹¹ nebo Lorenz da Ponte.⁹² Společné dílo s L. da Pontem byla klasická hudební komedie *Le nozze di Figaro*.⁹³

Málo přátel měl Mozart mezi vídeňskými skladateli, kteří v něm viděli velkou konkurenci.⁹⁴ O tom svědčí i dopisy, které psal Leopold Mozart dne 18. dubna 1786 ze Salzburgu své dceři, sestře Mozarta:

...*“Dne 28. bude Le Nozze di Figaro po první provedena. Bude už dost na tom, bude-li mít úspěch protože vím, že má proti sobě ohromně silnou opozici. Salieri se všemi svými přívrženci se opět pokusí uvést nebe a zemi do pohybu. Dušek mi nedávno řekl, že Tvůj bratr má tolik úkladů proti sobě, protože se pro svoje mimořádné nadání a dovednost těší takové úctě...”*⁹⁵

⁸⁶ ČERNUŠÁK, Gracian. Dějiny evropské hudby. s. 192

⁸⁷ Finanční problémy, časté onemocnění manželky Konstance, dovedly rodinu do nouze a bídy. In: KARÁSEK, Bohumil. *Wolfgang Amadeus Mozart*. s. 182-186

⁸⁸ KARÁSEK, Bohumil. *Wolfgang Amadeus Mozart*. s. 182-186

⁸⁹ Nejprve uvažoval nad zhudebněním divadelní hry *Sluha dvou pánů* žánru *commedie dell'arte* spisovatele Carla Goldoniho. In: KARÁSEK, Bohumil. *Wolfgang Amadeus Mozart*. s. 221

⁹⁰ Ve francouzském jazyce „*La folle journée ou Le mariage de Figaro*“ od francouzského tvůrce dramatu Pierra Augustina Carona de Beaumarchais. In: KARÁSEK, Bohumil. *Wolfgang Amadeus Mozart*. s. 224

⁹¹ Jedná se o prefekta dvorní knihovny, díky němuž poznal více dílo J. S. Bacha a G. F. Händela. In: SMOLKA, Jaroslav. *Dějiny hudby*. s. 354

⁹² Byl libretistou a básníkem. In: SMOLKA, Jaroslav. *Dějiny hudby*. s. 354

⁹³ *Figarova svatba*, jejíž premiéra se konala ve vídeňském divadle 1. 5. 1786. In: SMOLKA, Jaroslav. *Dějiny hudby*. s. 354

⁹⁴ Jedním z nich byl i vídeňský kapelník Antonio Salieri. In: SMOLKA, Jaroslav. *Dějiny hudby*. s. 354

⁹⁵ MOZART, Wolfgang Amadeus a František BARTOŠ. *Mozart v dopisech*. s. 175

Mozart v Praze

Ačkoli ve Vídni slavila **Figarova svatba** úspěch, dlouhého trvání neměla.⁹⁶

Oč větším zklamáním byla pro Mozarta Vídeň, o to větší slávu mu přinesla Praha.⁹⁷

Podkladem k této opeře byla komedie *Bláznivý den-La folle jounée od Beaumarchaise*.⁹⁸

O jeho pražské triumfu píše Mozart svému příteli Gottfriedu, svob. Pánu Jacquinovi:

...“Přihlížel jsem však s potěšením, jak všichni ti lidé radostně poskakovali při hudbě mého Figara, upravené v samé čtverylky a německé tance,- neboť zde všichni mluví jen o – Figarovi, všichni hrají, troubí, zpívají a hvízdají jen-Figara. Nikdo nechodí na jinou operu než na Figara a věčně Figara, jistě velká čest pro mne.“⁹⁹

V Praze získal Mozart mnoho přátel z řad umělců.¹⁰⁰ Nápěvy z **Figarovy svatby** si pískali i obyčejní lidé na ulicích,¹⁰¹ jejíž melodie se promítly do některých našich lidových písní.¹⁰²

Po asi čtyřtýdenním pobytu se musel Mozart vrátit ke svým pracovním a rodinným povinnostem do Vídně. V této době zasáhne do jeho života osudová ztráta - jeho otec umírá.

Touto událostí je poznamenána i jeho další **opera Don Juan**.¹⁰³

Dílo dokončuje v Praze, kde nejvíce pobýval u manželů Duškových na Bertramce. Dnes je na počest skladatele v tomto domě Muzeum W. A. Mozarta a manželů Duškových.

Opera byla dokončena 28. října 1787.¹⁰⁴ K historii vzniku opery se váže jedna zajímavá, úsměvná událost.¹⁰⁵ Na druhý den Mozart řídil její premiéru¹⁰⁶, která byla přesně rok od

⁹⁶ Na konci r. 1786 byla opera stažena jako „dlouhý a obtížný kus.“ In: KARÁSEK, Bohumil. *Wolfgang Amadeus Mozart*. s. 249

⁹⁷ Mozartovy opery, zvláště **Figarova svatba**, zaznamenaly v Praze obrovský úspěch, a tak byl Mozart v Praze slavným a známým dříve, než zde přijel. In: KARÁSEK, Bohumil. *Wolfgang Amadeus Mozart*. s. 253

⁹⁸ Pražská premiéra **Figarovy svatby** se konala začátkem prosince 1786 v Nosticově divadle (dnes Stavovské divadlo). MOZART, Wolfgang Amadeus a František BARTOŠ. *Mozart v dopisech*. s. 176

⁹⁹ MOZART, Wolfgang Amadeus a František BARTOŠ. *Mozart v dopisech*. s. 177

¹⁰⁰ Nelze opomenout rodinu Dušků, intelligence, ale i z řad prostých lidí. In: KARÁSEK, Bohumil. *Wolfgang Amadeus Mozart*. s. 250-285

¹⁰¹ KARÁSEK, Bohumil. *Wolfgang Amadeus Mozart*. s. 221-249

¹⁰² HANŽLÍK, Bohumír. *Dějiny hudby v obrazech a obrázcích*. s. 130

¹⁰³ Označována jako „opera oper“. In: KARÁSEK, Bohumil. *Wolfgang Amadeus Mozart*. s. 250-285

¹⁰⁴ KARÁSEK, Bohumil. *Wolfgang Amadeus Mozart*. s. 250-285

¹⁰⁵ Skladatel začal psát předehru k opeře den před premiérou. Ouverturu dopsal ve čtyři hodiny ráno 29. října. O tři hodiny později přišel k Mozartovi opisovač a do večera stihly napsat všechny notové zápisy všech hlasů skladby pro hudební nástroje. Skladatel řekl, že den premiéry byl nejhezčím dnem v jeho životě. In: HANŽLÍK, Bohumír. *Dějiny hudby v obrazech a obrázcích*. s. 131

¹⁰⁶ KARÁSEK, Bohumil. *Wolfgang Amadeus Mozart*. s. 250-285

premiéry *Figarovy svatby* hrána na stejném místě.¹⁰⁷ Touto operou ještě překonal Mozart *Figarovu svatbu*.¹⁰⁸

Námět španělského původu o svůdci žen byl oblíbeným divadelním námětem. Byl zpracován dramatiky v mnoha zemích v různých divadlech.¹⁰⁹ Tato Mozartova opera je nazývána operou oper, především proto, jakým způsobem ztvárnil Mozart juanovský námět.¹¹⁰ Prolínají se zde scény a postavy komické se vznešenými a tragickými. Ve finále opery dosahuje dílo maximální dramatičnosti.

Oč větší uznání se dostalo Mozartovi v Praze, o to menší úspěch měl ve Vídni. *Don Juan* zde nebyl přijat s takovými ovacemi jako v Praze.¹¹¹

„Pražské poštovské noviny, 3. listopadu 1874 ... „znalci a umělci říkají, že v Praze nebylo ji dosud rovné. Pan Mozart sám operu dirigoval, a když vstoupil do orchestru, byl uvítán trojnásobným jásotem, který se opakoval při jeho odchodu...“¹¹²

Musel se vrátit do Vídně,¹¹³ kde se v podstatě nic nezměnilo.¹¹⁴ Byl jmenován dvorním komorním komponistou.¹¹⁵ Okomentoval měnu slovy: „Příliš mnoho za to, co dělám a příliš málo za to, co bych mohl dělati“.¹¹⁶ Ve Vídni byl jako dramatik přehlížen¹¹⁷, o jeho symfonie, koncerty, kvartety nebyl zájem.¹¹⁸ Měl málo příležitostí ke komponování nových oper. Přes to však přináší poslední léta tvorby velké množství skladeb, nových písní a vrcholná díla tzv. předschubertovské vídeňské školy. Hlásí se k německé národní kultuře.¹¹⁹ Projevem Mozartova humoru jsou „parodie“ – „Hudební žert“ nebo „Vesniční muzikanti“. Vyvrcholením *serenádové tvorby* je *Malá noční hudba*.

¹⁰⁷ HANŽLÍK, Bohumír. *Dějiny hudby v obrazech a obrázcích*. s. 130

¹⁰⁸ Figarova svatba a Don Juan jsou vrcholnými díly Mozartova tvůrčího období. K dalším významným dílům patří i instrumentální skladby. In: KARÁSEK, Bohumil. *Wolfgang Amadeus Mozart*. s. 250-285

¹⁰⁹ Zpracovává se zde téma velké vášně, lásky, vraždy, rouhání. Libreto k Donu Juanovi napsal Da Ponte. In: KARÁSEK, Bohumil. *Wolfgang Amadeus Mozart*. s. 250-285

¹¹⁰ Don Juan není jen dramatem dona Juana, ale je odrazem celé tehdejší společnosti. In: ČERNUŠÁK, Gracian. *Dějiny evropské hudby*. s. 192-196

¹¹¹ KARÁSEK, Bohumil. *Wolfgang Amadeus Mozart*. s. 250-285

¹¹² HANŽLÍK, Bohumír. *Dějiny hudby v obrazech a obrázcích*. s. 131

¹¹³ HANŽLÍK, Bohumír. *Dějiny hudby v obrazech a obrázcích*. s. 132

¹¹⁴ I když byl na vrcholu svého tvůrčího období, prohlubovaly se jeho existenční problémy. In: KARÁSEK, Bohumil. *Wolfgang Amadeus Mozart*. s. 320-336

¹¹⁵ Platové ohodnocení činilo 800 zlatých, což odpovídá dnešním dvěma korunám českým. In: HANŽLÍK, Bohumír. *Dějiny hudby v obrazech a obrázcích*. s. 132

¹¹⁶ HANŽLÍK, Bohumír. *Dějiny hudby v obrazech a obrázcích*. s. 132

¹¹⁷ KARÁSEK, Bohumil. *Wolfgang Amadeus Mozart*. s. 320-336

¹¹⁸ HANŽLÍK, Bohumír. *Dějiny hudby v obrazech a obrázcích*. s. 132

¹¹⁹ Mozart byl sám vášnivým tanečníkem. In: KARÁSEK, Bohumil. *Wolfgang Amadeus Mozart*. s. 320-336

Pro své žáky a přátelé napsal řadu skladeb pro klavír, i pro klavír s jinými nástroji.

V roce 1790 napsal *operu Cosi fan tutte*.¹²⁰

Poslední dramatické Mozartovo dílo je **Kouzelná flétna**, která je předvojem německé romantické *opery*. Má ráz výpravné pohádky, čímž se stává nadčasovou.

Kouzelnou flétnu napsal už ve špatném zdravotním stavu, o čemž svědčí dopis Lorenzovi da Pontemu: ...“*stěží sbírám síly a nemohu se zbavit obrazu neznámého*“, *vidím ho stále, jak prosí, naléhá a netrpělivě žádá moje dílo. ...Cítím a poznávám, že udeřila má hodina. Jsem blíže k smrti. ...Končím, neboť můj pohřební zpěv nesmí zůstat nedokončen.*“¹²¹

Úspěšnou premiérou **Kouzelné flétny** se jakoby uzavírá Mozartův život.

Poslední Mozartovo dílo **Requiem** zůstalo nedokončeno.¹²²

Byl unavený z věčných intrik, nesnadných podmínek a měl zdravotní problémy. Zemřel v roce 1791 a byl pohřben v hrobě chudých vídeňských obyvatel.¹²³

Autor popisuje situaci ze školních lavic, kdy se ptal významný komponista Antonín Dvořák svých studentů konzervatoře: „*Kdo je Mozart?*“ a nikdo neodpověděl. Dvořák řekl: „*Mozart – to je sluníčko!*“¹²⁴

2.2 DÍLO WOLFGANGA AMADEA MOZARTA

Zmíňme si nejdůležitější Mozartovy opery, kterými jsou **Únos ze Serailu**, **Cosi fan tutte** (v překladu „**Takové jsou všechny**“), **Figarova svatba**, **Don Giovanni** a poslední **Kouzelná flétna**. V symfonickém oboru byly vrcholné *symfonie D dur* (nazývána také *Pražská*), *symfonie g moll*, *Es dur* a *symfonie C dur Jupiterská*. Složil vynikající **Haffnerovu serenádu**, **Malou noční hudbu**, divertimenta a kasace. Velký význam mají také jeho klavírní i houslové koncerty. Při skládání smyčcových kvartetů se inspiroval Haydnem a snažil se, aby měly všechny hudební nástroje stejnou možnost hudebního projevu. Napsal šest kvartetů pro

¹²⁰ V českém překladu **Takové jsou všechny**, což je rokoková hříčka. Někdy bývá překládána jako „**Ženy jsou ženy**“. Jedná se o typickou operu buffo a dílo shakespearovského ražení. In: KARÁSEK, Bohumil. *Wolfgang Amadeus Mozart*. s. 325

¹²¹ KARÁSEK, Bohumil. *Wolfgang Amadeus Mozart*. s. 349 – 350

¹²² Na žádost jeho manželky Konstace dokončil Requiem Mozartův žák František Xaver Sussmayer, který se se svým mistrem nejvíce stýkal. Právě Requiem je poslední skladba Mozarta, a zároveň jeho vrcholné dílo. In: KARÁSEK, Bohumil. *Wolfgang Amadeus Mozart*. s. 344

¹²³ HANŽLÍK, Bohumír. *Dějiny hudby v obrazech a obrázcích*. s. 132

¹²⁴ HANŽLÍK, Bohumír. *Dějiny hudby v obrazech a obrázcích*. s. 125

Haydna. Posledním význačným dílem je *Requiem*. Mozart napsal toto dílo před smrtí, když cítil blížící se smrt. Dílo dopsal jeho žák na základě náčrtů.

I když měl Wolfgang krátký život, podařilo se mu složit přes 650 děl. Kdyby si člověk pouštěl jeho skladby, musel by je přehrávat celých 9 dní a nocí, tudíž 220 hodin. Byl „durovým komponistou“, tedy pouze 33 jeho skladeb je v mollové tónině. Životní tempo i díla byla převážně v Allegru (veselá).¹²⁵ O tom sama o sobě vypovídá Mozartova tvorba.

Všechno jsou to díla radostná. Srší energií, povzbuzením, životním nadšením, vzrušením. A to je také jeden z hlavních důvodů k poslechu pro milovníky jeho tvorby. Poslech Mozartovy hudby se užívá i ve školách nebo na terapiích (např. v muzikoterapii).

Skladby bývají vyznačovány písmenem K a číslem. Ludwig von Kochel vytvořil katalog, kde byla díla nazývána jako například *Divertimento, K 113*.

Jinými slovy hudebního skladatele Otomara Kvěcha „*diletantům se zdá Mozartova hudba příliš snadná, profesionálové neznají nic těžšího*“.¹²⁶

Je však pravda, že se hudba může zdát jednoduchá, ale půvabná s jemně plynoucí melodií, zřetelným, ačkoliv snadným doprovodem, uspořádanou harmonií a bezprostřední instrumentací.¹²⁷

Díky těmto znakům působí Mozartovy skladby živě a hravě. Lze tedy pochopit domněnku neodborníků, ale vše má svou rub i líc. Měli bychom si uvědomit, že skladby v sobě mají skrytou hloubku, uměleckost, mistrovství, které bychom nesnadno našli u jiného komponisty.

Podle Mozarta se také nazývají čokoládové bonbóny plněné marcipánem a pistáciemi. Mozartovy koule vymyslel 99 let po smrti skladatele salcburský cukrář Paul Furst. Každý rok se jich v Rakousku vyrobí 100 miliónů.¹²⁸

¹²⁵ HANŽLÍK, Bohumír. *Dějiny hudby v obrazech a obrázcích*. s. 133

¹²⁶ HANŽLÍK, Bohumír. *Dějiny hudby v obrazech a obrázcích*. s. 133

¹²⁷ HANŽLÍK, Bohumír. *Dějiny hudby v obrazech a obrázcích*. s. 133

¹²⁸ HANŽLÍK, Bohumír. *Dějiny hudby v obrazech a obrázcích*. s. 133

Mozartův efekt

V další kapitole se zabývám účinky Mozartovy hudby na psychickou stránku jedince. Jeden z hlavních důvodů pro poslech Mozartovy hudby je její zázračný vliv na inteligenci, dokonce i zdraví jedinců. Vědci prokázali svými výzkumy, že má Mozartova hudba lepší účinek na zdraví, než relaxační techniky. Poslech Mozarta se tedy využívá často v muzikoterapii, kde se léčí nebo harmonizuje psychika poslechem skladeb.

Mozartovy hudby se užívá i v různých psychologických oborech, jako např. v psychoterapii, neurologii. Proč tomu tak je? Na základě výzkumů byl zjištěn pozitivní efekt Mozartovy hudby nejen na zdraví, ale také na psychiku člověka. Například se provedlo testování se studenty při zkouškách. Studenti, kteří poslouchali Mozartovu hudbu při učení na zkoušky, měli lepší výsledky při zkouškách než ti, co ji neposlouchali.

Pojem Mozartův efekt byl zaveden v 90. letech 20. století. Skladby mají pozitivní vliv na lidi s Alzheimerovou chorobou nebo epilepsií.

Další studentský průzkum učinila Mudr. Frances Rauscher, kde studenti VŠ poslouchali 10 minut sonátu od Mozarta a dostali v testu prostorové inteligence o 9 bodů více než studenti, kteří sonátu neslyšeli. Pozitivní efekt nemá však Mozarta hudba jen na VŠ studenty, ale také na mladší žáky. Obohatíme-li je o hudební zážitky slavného skladatele, zvýšíme jim jejich prostorovou a tvůrčí představitivost. Stoupá také jejich inteligence.¹²⁹

Hudební charakteristika Mozartových děl z hlediska vnímání žáka I. stupně ZŠ

V této podkapitole se zabývám přístupností Mozartovy hudby z hlediska dítěte. Žáci se setkávají s Mozartovými skladbami v učebnicích hudební výchovy pro jednotlivé ročníky ZŠ. V publikacích se objevují tzv. setkání představující jednu vyučovací jednotku. Na začátku každého setkání se snaží autoři vhodným způsobem motivovat žáky.

V každé vyučovací jednotce se nachází náměty pro práci s lidovými, umělými písněmi nebo skladbami známých komponistů. Jeden z nich je právě W. A. Mozart, jehož skladby nabízí neuvěřitelné množství hudební inspirace.

¹²⁹ NAVRÁTILOVÁ, Monika. Muzikoterapie: když hudba léčí: Mozartův efekt. *Zapni mozek: magazín : životní styl* [online]. Monika Navrátilová, 22. března 2013 [cit. 2020-03-17]. Dostupné z: <https://zapnimozek.cz/muzikoterapie-kdyz-hudba-leci/>

V učebnicích je postup práce s Mozartovými skladbami promyšlen tak, aby hravým způsobem a co nejefektivněji probouzel v žácích hudební prožitek.

Při poslechu skladeb je použito mnoho užitečných vyučovacích metod. Objevuje se sluchová analýza, poslechová činnost, vokální činnost, motorická činnost, propojení HV a VV. Zmíněné metodické postupy mají svou nezastupitelnou roli ve výuce. Pomáhají naplňovat jednotlivé cíle a stávají se pro žáky aktivizačním činitelem.

Autoři neopomínají také na důležité informace o skladateli a jeho díle. Záleží na volbě pedagoga, jaké náměty využije k výuce. Správný pedagog neklade důraz na výuku poznatků, ale dovedností.

Mozartova hudba má nezaměnitelný charakter v hodinách HV. Je živá, svěží, hravá. Žáci reagují na poslech Mozartových skladeb s velkou oblibou a respektem. S propojením tvořivých činností ve výuce získají žáci neměnné hudební zkušenosti. Hodina HV se pro ně stane nevšedním zážitkem.

3. DIDAKTICKÁ ANALÝZA MOZARTOVÝCH SKLADEB

V této kapitole se pokusím uvést přehled a stručnou didaktickou analýzu z hlediska tématu metodického zpracování Mozartových skladeb při poslechových činnostech na I. stupni ZŠ. V didaktické analýze se zaměřuji na sluchovou analýzu žáků, jednotlivé cíle a užité metodické postupy při poslechu dětí. Uvedený postup pro práci se skladbou je mi inspirací pro vlastní zpracování didaktického námětu hodiny pro 2. a 4. třídu.¹³⁰

Mým zdrojem jsou nejrozšířeněji používané učebnice a metodické příručky Hudební výchovy pro 2. – 5. ročník ZŠ od autorů Marie Liškové a Lukáše Hurníka.¹³¹ V metodických příručkách hudební výchovy pro 4. a 5. ročník není popsána práce s poslechem zcela podrobně. Žáci ovládají základy sluchové analýzy z předcházejících ročníků.

Snahou publikací je nejvíce se přiblížit věku i dosavadním zkušenostem žáků. Skladby Wolfganga Amadea Mozarta mají různý poslechový cíl i didaktický záměr. S hudbou Mozarta se pracuje skrz nápadité aktivity, aby se co nejvíce rozvíjely kompetence žáků, což nemalé množství dnešních kantorů ocení.

3.1 PRÁCE S POSLECHEM VE 2. ROČNÍKU

V tomto ročníku bude úkolem dětí:

- Určit výšku tónů, akordů nebo tónin
- Odlišit stoupající a klesající melodii v písni
- Určit dynamiku písni (piano – slabě, mezzoforte – středně silně)
- Rozpoznat hlas spolužáků
- Zopakovat hraný nebo zpívaný tón
- Napodobit zpívanou melodii

¹³⁰ Hodiny jsem koncipovala tak, abych v časovém horizontu pěti vyučovacích hodin dosáhla efektivním způsobem svých vytyčených cílů.

¹³¹ Učebnice i metodické příručky vyhovují současným kurikulárním dokumentům. Postup při práci s úkoly i cvičení samotná jsou uzpůsobeny a popsány tak, aby ho zvládl i „laik“. V kapitole vynechám náměty z učebnice i metodické příručky *Hudební výchovy pro 1. ročník ZŠ*. V publikacích se neobjevuje poslechová skladba W. A. Mozarta. Vyskytují se zde pouze elementární základy pro nácvik dovedností dětí při počátečních hodinách hudební výchovy. In: LIŠKOVÁ, Marie. *Metodická příručka k učebnici Hudební výchova pro 1. ročník základní školy: [zpracováno podle osnov vzdělávacího programu Základní škola]*. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 1998.
LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební výchova pro 1. ročník základní školy*. Ilustroval Gabriel FILCÍK. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 1998.

- Odhalit chybu při reprodukci písně vyučujícího
- Z hraného nebo zpívaného tónu přetransformovat píseň do jiné tóniny
- Rozlišit hraný tón nebo souzvuk tónů
- Poznat píseň podle notového záznamu nebo zpívat píseň brumendem

Mozartovy skladby ve 2. ročníku

Malá noční hudba, serenáda č. 13 G dur, KV 525

Při práci se skladbou plní žáci následující cíle:

- Žák od sebe odliší gestem tóny a akordy
- Žák namaluje a popíše pocity a představy z hudby
- Žák porovná náladu skladby s obrazem, obrazy mezi sebou
- Žák vytvoří vhodné podmínky pro aktivní poslech
- Žák adekvátně reaguje na dynamické a melodické změny při poslechu
- Žák ovládá druhy not a pomlk
- Žák zpívá melodii při živé reprodukci

Doporučené metodické postupy ve skladbě

Co se týče míry aktivity, jsou metodické postupy ve skladbě vhodně zvoleny.¹³² Ve skladbě bylo užito následujících metodických postupů: sluchové analýzy, přímé reprodukce, integrace HV a VV, poslechové činnosti, vokální činnosti.¹³³

3.2 PRÁCE S POSLECHEM VE 3. ROČNÍKU

V tomto ročníku bude úkolem dětí:

- Z hraného nebo zpívaného tónu přetransformovat píseň do jiné tóniny
- Zopakovat hraný nebo zpívaný tón
- Určit výšku tónů nebo akordů
- Identifikovat zpívanou nebo hranou píseň

¹³² Pro zpracování didaktického modelu pro 4. ročník pro jsem užila přímé reprodukce, integrace HV a VV, poslechové činnosti, motorické činnosti. Hodiny jsem koncipovala podobně jako v uvedeném postupu. Propojila jsem hudební výchovu s výtvarnou výchovou a hudební výchovu s motorickou činností. Na podkladě zvolených metod jsem zjišťovala působivost aktivizujících prvků na žáky a jejich vztah k vážné hudbě. Výsledky jsem zaznamenávala do grafu, ze kterých jsem vyvozovala závěry mého bádání.

¹³³ LIŠKOVÁ, Marie. *Metodická příručka k učebnici Hudební výchova pro 2. ročník základní školy*. s. 65. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 1999.

LIŠKOVÁ, Marie a Lukáš HURNÍK. *Hudební výchova 2 pro 2. ročník základní školy*. 3., upravené vydání. s. 67. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, akciová společnost, 2018.

- Uvést dynamiku tónů nebo akordů (forte, mezzoforte, piano)
- Napodobit zpívanou melodii
- Rozlišit durovou a mollovou tonalitu
- Odhalit chybu při reprodukci písně vyučujícího
- Rozlišit hraný tón nebo souzvuk tónů
- Procvičit sluchová, melodická i rytmická cvičení

Mozartovy skladby ve 3. ročníku

Kouzelná flétna, arie Papagena

Při práci se skladbou mají za úkol žáci plnit tyto cíle:

- Žák vytvoří vhodné podmínky pro aktivní poslech
- Žák plní poslechové úkoly - diriguje zvonkohru
- Žák upozorní na vzestupnou a sestupnou melodii ve skladbě
- Žák adekvátně přijímá, zpracovává a reaguje na prožitky vyvolané hudbou

Doporučené metodické postupy ve skladbě

Ve skladbě se nejvíce využívá poslechových činností a sluchové analýzy.¹³⁴

Zvolený postup s poslechovou skladbou je správný, avšak více se zaměřím na sluchovou analýzu.

Po poslechu se zeptám, jak na žáky skladba působila. Žáci mi sdělí, co si představovali. Posledním krokem bude identifikovat použité hudební nástroje ve skladbě.

3.3 PRÁCE S POSLECHEM VE 4. ROČNÍKU

V metodické příručce pro 4. ročník není popsána práce s poslechem podrobněji, jelikož žáci ovládají základy sluchové analýzy z předcházejících ročníků.

V tomto ročníku bude úkolem dětí:

- Zpěv při přímé reprodukci podle notového záznamu
- Pracovat s pohybem při poslechu
- Orientovat se v určitých částech skladby

¹³⁴ LIŠKOVÁ, Marie. *Metodická příručka k učebnici Hudební výchova pro 3. ročník základní školy*. s.38. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 1999.

LIŠKOVÁ, Marie a Lukáš HURNÍK. *Hudební výchova pro 3. ročník základní školy*. 2. vyd. Ilustroval Jana LAUDOVOVÁ. s. 47. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 2007.

- Porovnat melodii skladby s písní
- Rozlišit různé verze skladby i od jiných skladatelů
- Popsat pocity z poslechu
- Identifikovat hlavní téma variací
- Odlišit durovou a mollovou variaci

Mozartovy skladby ve 4. ročníku

Variace na francouzskou lidovou píseň C dur, K. 265

Při poslechových činnostech žáci plní tyto požadavky:

- Žák zpívá píseň a kánon písně
- Žák hraje skladbu ve zjednodušené podobě
- Žák najde ve skladbě hlavní téma variací

Doporučené metodické postupy ve skladbě

Při práci se skladbou „Variace C dur“ od W. A. Mozarta se využívá několik metodických postupů.¹³⁵ Objevuje se zde sluchová analýza, přímá reprodukce, poslechová činnost nebo vokální činnost.¹³⁶

Zde uvádím návrh svého modelu¹³⁷, kde volím jiný postup. Je potřeba se také více zaměřit na sluchovou analýzu žáků.

Při přímé reprodukci se žáci více zaměří na obměny. Všimají si tempa a dynamiky. Soustředí se na melodii pravé i levé ruky. Dále odhadnou, kolikrát se opakuje hlavní téma variací.¹³⁸

Podle výsledků lze posoudit úspěšnost sluchové analýzy. Tento typ ověření jsem prakticovala ve svém modelu.¹³⁹

¹³⁵ Při práci se skladbou jsem pracovala zejména se sluchovou analýzou, přímou reprodukcí, poslechovou, vokální i motorickou činností.

¹³⁶ LIŠKOVÁ, Marie. *Metodická příručka k učebnici Hudební výchova pro 4. ročník základní školy*. s. 38. Praha: SPN, 2000.

LIŠKOVÁ, Marie a Lukáš HURNÍK. *Hudební výchova pro 4. ročník základní školy*. 2. vyd. s. 37. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 2006.

¹³⁷ Ve svém modelu pro 2. ročník jsem zahrála Variace C dur. Zvolila jsem tuto skladbu, abych si ověřila poslechové schopnosti žáků. Dalším mým záměrem bylo zjistit, kolik dětí dokáže píseň identifikovat v hlavním tématu variací. Pak jsem zahrála píseň „Tři slípky“, kterou jsme si zazpívali i zatančili.

¹³⁸ V dotaznících pro žáky jsem koncipovala otázku týkající se opakování melodie.

¹³⁹ Výsledky jsem zaznamenávala do grafu. Zvláště jsem posuzovala děvčata a chlapce. Na závěr jsem vyvodila shrnutí, jaké mají žáci poslechové schopnosti a diferenciaci vnímání.

3.4 PRÁCE S POSLECHEM V 5. ROČNÍKU

V tomto ročníku bude úkolem dětí:

- Vyzkoušet si řízenou relaxaci (zavřít oči, lehnout si)
- Porovnat poslechové verze skladeb
- Pojmenovat skladbu podle zpěvu písně s podobnou melodií
- Popsat své sny a představy
- Zpívat při reprodukci písně
- Taktování při opakovaném poslechu (např. tleskání)
- Tanec dětí při klavírní přehrávce

Mozartovy skladby v 5. ročníku

Don Giovanni, Tin ch'han dal vino (Až rudé víno zbarví jim tváře)

Žáci 5. ročníků realizují při práci se skladbou tyto úkony:

- Žák aktivně naslouchá skladbě
- Žák se seznamuje s operou

Don Giovanni, Menuet z 1. dějství

- Žák si prohlédne portrét skladatele
- Žák přijímá a reaguje na poznatky o díle
- Žák vytvoří vhodné podmínky pro aktivní poslech
- Žák si zatančí dle dvoudílné formy
- Žák taktuje při opakovaném poslechu
- Žák zpívá při přímé reprodukci

Doporučené metodické postupy ve skladbě

Užité metodické postupy jsou přijatelné. Pracuje se zde zejména s poslechovou činností.¹⁴⁰

Postrádám motivaci k poslechu a více aktivizujících prvků.

Lze vytvořit komunitní kruh, kde pokračujeme dle stanoveného postupu.

Po poslechu následuje povídání o dojmech. Po četbě obsahu děje žáci operu zdramatizují.

¹⁴⁰ LIŠKOVÁ, Marie. *Metodická příručka k učebnici Hudební výchova pro 5. ročník základní školy*. s. 7 a s. 51. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 2000.

LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební výchova pro 5. ročník základní školy: učebnice zpracovaná podle osnov vzdělávacího programu Základní škola*. s. 5 a s. 65. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1998.

U Menuetu z 1. dějství jsou doporučené metodické postupy, které vhodným způsobem aktivizují žáky k hudebním prožitkům. Využívá se poslechové činnosti, motorické činnosti i vokální činnosti.

Uvádím zde několik kroků, které motivují žáky a vylepšují postup práce se skladbou. Ideální motivací je zvolit kruh, kde si se žáky připomeneme minulou hodinu a navážeme na aktuální hodinu.

Při motorické činnosti žáci sami vytvoří skupiny a s pomocí instrukcí si zkusí menuet. Učitel hraje na klavír část menuetu.

3.5 SHRNU TÍ

Učebnice a metodické příručky hudební výchovy pro 2. – 5. ročník ZŠ mi posloužily jako inspirace při tvorbě didaktického modelu pro 2. a 4. ročník.¹⁴¹ Některé metodické postupy jsem měla osvojené již dříve.¹⁴²

V publikacích se pracuje s velkým množstvím metodických postupů při práci se skladbou. Při volbě metod se autoři zaměřili na aktivizaci dětí pro zachování maximálního prožitku.¹⁴³ U některých skladeb pracovali autoři pouze s poslechovou činností.¹⁴⁴ Volila bych více metod spojených s poslechem, aby si žáci zachovali nejvyšší míru aktivity. Učebnice i příručky hudební výchovy pro jednotlivé ročníky ZŠ však splňují kritéria současného školství i dnešních kantorů.

K tvorbě svých didaktických modelů jsem se inspirovala sluchovou analýzou, jelikož se žáci učí aktivně reagovat a zaměřit se na poslech. Líbila se mi integrace HV a VV, protože se rozvíjí dětská fantazie a tvořivost. Poslechové činnosti aktivizují žáky ke vnímání melodie a dynamiky. Upevňují se nejen dovednosti žáků z oblasti hudební nauky. Vokální činnosti

¹⁴¹ Didaktické modely jsem zpracovala na základě svých praktických zkušeností s průběhem hudební výchovy na základní škole. Snažila jsem se, aby žáci rozvíjeli svou fantazii prostřednictvím tvořivých činností.

¹⁴² Mám teoreticky osvojený způsob práce při integraci HV a VV, nebo HV a motorické činnosti. Dále jsou mi známy pozitivní účinky přímé reprodukce na děti a vokální činnosti. Je mi objasněna podstata sluchové analýzy v hodinách hudební výchovy.

¹⁴³ Nejvyšší míry aktivity se docílí výběrem inovativních metod a forem výuky, kdy se stávají žáci hlavními aktéry vyučovacího procesu.

¹⁴⁴ V Mozartových skladbách spatřuji nedostatek zvolených metod u *Kouzelné flétny* nebo *árie z Donna Giovanniho*.

přináší neměnný zážitek z hudby. Uvedených metod jsem užila z toho důvodu, že se jedná o aktivizující prvky podněcující tvořivou činnost žáků

Za nevhodný postup považuji pouhý výklad vyučujícího bez tvořivých prvků. Nadbytečné informace ovlivňují dětskou představivost. Největšími chybami učitele hudební výchovy je však ostýchavost hrát na hudební nástroj, monotónnost hodin a neúčast na aktivních procesech.

4. SOUČASNÁ KONCEPCE HUDEBNÍ VÝCHOVY A POSLECHU HUDBY NA 1. STUPNI

Podle současné koncepce hudební výchovy, která vstoupila v platnost již v 70. letech 20. století a dnes je prezentována tzv. *Rámcovým vzdělávacím programem*, je hlavním úkolem hudebně výchovné práce učitele zajištění principů aktivity a tvořivosti žáků při hudebních činnostech. Z tohoto požadavku budu vycházet při mapování skladeb W. A. Mozarta ze stávajících učebnic hudební výchovy, jednak při zpracování vlastního výukového projektu. Přiblížím stručně hlavní požadavky Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání, 1. období, z hlediska možností, které hudební výchova poskytuje učitelům při práci s písní a při práci s poslechovou skladbou. U všech bodů popisují vlastní postup práce s danou dovedností v didaktickém modelu VJ. Žák si má osvojit tyto dovednosti:

- **zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase**

Vokální dovednost jsem si ověřila ve svém didaktickém modelu výukové jednotky pro 2. ročník.

Nejprve jsme si připomněli základy hlasové hygieny.

Intonaci a rytmizaci jsme procvičovali před nácvikem písně.

Hrála jsem jednoduché kvintakordy v tónovém rozsahu C₁-G₁.; Rozezpívali jsme se na souhlásky s, šs, tk, vokálním brumendem, slabikami bam, ví, má, já. Poté jsme tleskali, pleskali a luskali do rytmu.

Při nácviku písně dbáme na správné nasazení tónů a dodržování tempa. Díky přímé reprodukci jsem žáky mohla lépe melodicky i rytmicky vést.¹⁴⁵

- **reaguje pohybem na znějící hudbu, pohybem vyjadřuje metrum, tempo, dynamiku, směr**

V obou didaktických modelech výukové jednotky pro 2. a 4. ročník ZŠ jsem zkoumala schopnost spontánního pohybu dětí na hudbu. Změny byly viditelné u obou pohlaví.¹⁴⁶

¹⁴⁵ Úroveň jejich schopnosti jsem již monitorovala při průběhu hodiny. Nezaznamenala jsem žádné větší problémy při vokální činnosti žáků. Při tvorbě otázek v dotaznících jsem se nezaměřila na samotnou vokální činnost. Chtěla jsem porovnat jednotlivé činnosti mezi sebou, případně zjistit působivost celkové hodiny na žáky.

¹⁴⁶ U obou pohlaví jsou znatelné rozdíly jak v zájmech, tak také v povaze. Dívky jsou jemnější bytosti, které prožívaly skladbu a lehounce baletily. Chlapci stáli na místě, případně jen přecházeli z místa na místo. Někteří žáci běžné třídy pochopili aktivitu jako hru, při které mohou vydobýt svou energii. Pokud však začínají cíleně narušovat chod aktivity, musí se činnost přerušit nebo lépe zorganizovat. V dotaznících jsem testovala dojmy žáků z motorické činnosti.

- **rozlišuje jednotlivé kvality tónů, rozpozná výrazné tempové a dynamické změny v proudu znějící hudby**

Dovednost jsem sledovala v prvním didaktickém modelu na téma variace.

Přehrávka skladby byla hádankou, zdali dítě zná píseň ukrytou ve skladbě. V tomto kroku žáci rozlišovali kvality tónů.

Dalším úkolem bylo zkoumat opakování hlavní melodie písně ve skladbě. Žáci museli rozlišovat tóny, ale také dynamické i tempové změny v hudbě.

Nejdůležitější bylo však vnímat skladbu jako celek.¹⁴⁷

V rámci RVP si žák osvojuje další dovednosti, které jsem ve svém didaktickém modelu neaplikovala:

- rytmizuje a melodizuje texty, improvizuje v rámci hudebních forem
- doprovází hru hudebními nástroji
- rozpozná v hudbě jednoduché nástroje, odliší hudbu vokální, instrumentální nebo vokálně instrumentální¹⁴⁸

Poslechové činnosti na I. st. ZŠ

V následující podkapitole se zabývám smyslem a úkoly poslechových činností, cíli, metodickými postupy a druhy poslechu.

Cíle poslechových činností

V současné době je nejvíce frekventovanou hudební činností poslech hudby. Bohužel, ve školní hudební výchově nemá zatím požadovanou úroveň a není mu věnován ani potřebný vyučovací čas. Proto je třeba si vymezit smysl a úkoly poslechových činností.

Cílem poslechu hudby ve škole je:

- seznamovat žáky s hudebními díly, učit je aktivně vnímat, emocionálně a rozumově chápat a prožívat hudbu
- učit žáky soustředit pozornost na sledování průběhu hudebního díla

¹⁴⁷ Na základě poslechu jsem vyhodnocovala otázky z dotazníků. Žáci popisovali náladu skladby, své představy nebo porovnávali působivost skladby oproti minulé hodině.

¹⁴⁸ HOLUBEC, Jiří, Alexandros CHARALAMBIDIS, Marie LIŠKOVÁ, Markéta PASTOROVÁ, Jan PRCHAL, Jiří STRAŠÍK, Petr STRATIL a Zdenka VYLEŤALOVÁ. Články.rvp.cz: upload : prilohy : hudebni_vychova. *STANDARDY PRO ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ Hudební výchova* [online]. skupina pro přípravu standardů vzdělávacího oboru Hudební výchova, 2013, 30.4.2013 [cit. 2020-04-27]. Dostupné z: https://clanky.rvp.cz/wp-content/upload/prilohy/17383/hudebni_vychova.pdf

- vytvářet kladný a aktivní vztah k hudbě
- vést žáky k chápání funkce hudebně vyjadřovacích prostředků a hudebního jazyka
- probouzet hudbou estetické a mravní city žáků, rozvíjet myšlení a cítění a utvářet tak jejich životní postoje
- učit chápat společenský význam hudby a její úlohu v životě národů¹⁴⁹

Metodický postup při předvádění a výkladu hudebního díla

V metodickém postupu vycházíme z poslechové zkušenosti žáků. Ty mohou získat v rodině, v mateřské škole, ale i v hudební výchově. Učitel vede děti k pochopení námětu daného textem písně a současně k chápání hudebně výrazových prostředků. Příkladem jsou pohádky – spojení hudby a slova. Dalším příkladem je melodram, kde učitel recituje a k tomu improvizuje na klavír, popř. použije hudbu z nahrávky. Potom následují skladbičky, kde stačí napovědět název skladby a uvést ji stručným úvodem.

Metodický postup předvádění a výkladu hudebního díla je ovlivněn charakterem skladby, věkem žáků a jejich poslechovémi zkušenostmi.

Metodický postup lze shrnout do následujících bodů:

1. Důkladné seznámení a nastudování skladby učitelem a rozhodnutí, zda bude sám interpretem nebo použije mechanického záznamu
2. Motivační úvod – učitel zajistí klid, soustředěnost a zájem u žáků před poslechem skladby, provede slovní komentář, kde zmíní motivy, zdroje díla, obsah, popř. mimohudební námět. K motivačním prostředkům může použít umělecké kresby, malby, literární dílo. Může to být i zpěv obsahově blízkých písní.
3. Vlastní předvedení skladby – skladba se předvede celá, do průběhu nikdo nezasahuje, někdy mohou žáci dostat úkol – rozeznání hudebních nástrojů, poznat, kdy zazní určitý motiv, téma, apod.
4. Výklad skladby spojený s analýzou – zde se ukáže, jak byla skladba pochopena, učitel toto může vyvodit i z chování žáků (soustředěnost, úsměv, apod.). Výklad skladby je třeba řídit – živá reprodukce části skladby v sepětí s tvořivými činnostmi dětí, např. výtvarnou, pohybovou.
5. Opětovné přehrání (syntéza skladby) – dotváří a prohlubuje představu hudebního díla jako estetického celku.

¹⁴⁹ SEDLÁK, František a Rudolf SIEBR. *Didaktika hudební výchovy na prvním stupni základní školy: učebnice pro studenty pedagogických fakult.* s. 240

Důležitou součástí je opakování, které by mělo být časté a prováděné nejdříve v kratším, později delším časovém odstupu od prvního poslechu.

Při opakování např. na konci školního roku je možno skladby spojovat v delší tematické celky nebo spojit v celek skladby téhož autora.¹⁵⁰

Reprodukce hudebních skladeb v hodinách hudební výchovy

Ve svých didaktických modelech VJ jsem využila při práci se skladbou přímé reprodukce, konkrétně hru na klavír.

V současnosti se ve škole stále více využívá moderní technologie. Pedagog ztrácí motivaci a potřebu vykonávat přímou reprodukci v hodinách HV. Velmi často pedagogové dostatečně neovládají hru na hudební nástroj.

Před nástupem na vysokou školu si proto budoucí učitelé vybírají hru na hudební nástroj. Dle mého názoru, je v pozdějším věku náročnější se naučit nástrojové hře. Další roli můžou hrát charakterové rysy, přílišná odbornost vyučujících nebo rezignace studentů. Žák se na VŠ naučí sotva hře lehčím skladbám.

Tyto faktory mohou způsobit stud, demotivaci a odmítání živé reprodukce.

Přímá reprodukce má velký význam v hodinách hudební výchovy. Žáci vnímají hudbu sluchem i zrakem. Je pro ně atraktivnější, zajímavější a působivější. Hra na hudební nástroj působí na emoce žáků, umocňuje poslechový zážitek z hudby.

Druhy poslechu

V této podkapitole popisují některé náměty k realizaci poslechu. Zabývám se problémem, jak docílit úspěšného poslechu.

Prvotně je důležité vybrat si vhodnou skladbu, jejíž délka bude maximálně 5 minut. Vybíráme vhodného interpreta i hudební žánr, skladby by měly být umělecky i teoreticky hodnotné. Pro pedagoga je stěžejní mít v dosahu kvalitní techniku i hudební nástroje.

První orientační poslech

Žák sděluje své dojmy z poslechu a využívá při tom svých zkušeností.

¹⁵⁰ SEDLÁK, František a Rudolf SIEBR. *Didaktika hudební výchovy na prvním stupni základní školy: učebnice pro studenty pedagogických fakult.* s. 253-255

Analytický poslech

Kantor si vybírá z více námětů, které pomohou žákům se lépe orientovat v díle.:

- zjišťujeme motivy, téma díla
- povídáme si o skladateli, okolnostech vzniku díla nebo nadčasovosti
- probíráme životní situaci odrážející se v díle

Syntetický poslech

Učitel s dětmi probírá detaily o skladbě, skladateli, žánrovosti skladby, různé formy interpretace, hudební výrazové prostředky. Do syntézy učitel slovně nevstupuje. Může však zapsat notový zápis na tabuli.

U syntetického poslechu je důležité zobecňovat a určit si základní stanovené, zákonité jevy. Cílem je prohloubit prožitek z poslechu.

Intuitivní poslech

Učitel ani žáci si neprozradí žádné teoretické údaje o poslechové skladbě. Zde přichází na řadu vyjadřování žáků výtvarnými technikami či tancem.

Intuitivní poslech je nejúčinnější provádět u mladších žáků kvůli vyšší aktivitě žáků, větší spontánnosti, představivosti, schopnosti se projevit.

Úkoly při poslechových činnostech

Zde navrhuji jednotlivé úkoly při poslechových činnostech. Nejlépe žáky motivujeme zadáním aktivizujících úkolů ke splnění prostřednictvím poslechu. Zeptáme se na tyto otázky:

- Zkus určit atmosféru skladby
- Zapamatuj si hudební nástroje z poslechu
- Až uslyšíš téma, zvedni ruku
- Vymysli název skladby
- Co sis při poslechu představoval?
- Dokážeš se pantomimicky vyjádřit ke skladbě?

Při poslechu hudby mohou být způsobeny nedostatky špatnou přípravou učitele na hodinu, nebo nevhodně zvolenou motivací. Dalším nedostatkem je neaktivní poslech, kdy se vyučují teoretické poznatky, stereotypní průběh VJ, nedostatečné technické vybavení.¹⁵¹

Využití poslechových činností ve VJ

Ve svých didaktických modelech výukových jednotek jsem využila intuitivní poslech. Předem jsem žákům nesdělila teoretické údaje o skladbách.

K poslechovým činnostem jsem využila přímé reprodukce – hra na klavír. Žáci znázorňovali poslech malbou či tancem.

U žáků druhé a čtvrté třídy jsem si ověřila, že je tento druh poslechu vhodný.

¹⁵¹ HURNÍK, Ilja. Files.hudebni-pedagogika.webnode.cz. *TEZE K DIDAKTICE HV - POSLECH HUDBY* [online]. [cit. 2020-04-27]. Dostupné z: <http://files.hudebni-pedagogika.webnode.cz/200000003-173bb1836c/poslech%20hudby.pdf>

5. DIDAKTICKÉ MODELY VÝUKOVÝCH JEDNOTEK

V této kapitole uvádím realizaci a průběh výukové jednotky druhého a čtvrtého ročníku základní školy. V didaktických modelech VJ se zaměřuji na časovou dotaci výukové jednotky, motivaci, potřebné didaktické pomůcky, anotaci, očekávané cíle hodiny. V popisu hodiny vždy zahrnu použité metodické postupy a celkový průběh hodiny. Následně vyličím časovou dotaci, cíle a popis jednotlivých aktivit pro běžnou třídu žáků. Pokračuji zpětnou vazbou, kde vystihuji reakce žáků v průběhu jednotlivých aktivit. Hodnotím také celkový výsledek výukového procesu – zda se naplnily očekávané cíle či nikoliv. Nezapomenu uvést chyby a nezdařilosti, které mi však posloužily jako zkušenost pro mou budoucí profesi pedagoga.

Pro přímou reprodukci skladeb W. A. Mozarta jsem vybrala dvě skladby – Malou noční hudbu¹⁵² a Variace na francouzskou lidovou píseň C dur¹⁵³. Tyto skladby považuji za vhodné pro žáky prvního stupně, protože jsou melodické, líbivé a známé. Variace C dur jsem hrála již jako malá na ZUŠ. V této skladbě se děti mohou seznámit s variacemi.

Malá noční hudba je velmi známou skladbou, takže si myslím, že by ji děti mohly znát. Zároveň je esteticky hodnotná.

Jedná se o skladby střední technické náročnosti. Interpret by měl mít dostatek zkušeností s hrou na klavír. Model je tedy použitelný pro učitele s hudebním vzděláním (ZUŠ – hra na klavír).

5.1 DIDAKTICKÝ MODEL VÝUKOVÉ JEDNOTKY PRO 2. ROČNÍK ZŠ

Variace na francouzskou lidovou píseň C dur, K. 265

Ročník: 2.

Časová dotace výukové jednotky: 100 minut / cca 2 vyučovací hodiny

Didaktické pomůcky: klávesový nástroj, papírové čtvrtky A4, suché pastely, psací náčiní

Motivace: Na úvod si definujeme význam variací.¹⁵⁴ Motivujeme žáky přímou reprodukcí skladby. Poté žáci sdělují své pocity. Žáci odhadnou, kolikrát se opakovala hlavní melodie.

¹⁵² HOUDEK, Leoš. Really Easy Piano Mozart - 22 hitů: Úvodní : Noty a literatura : Klávesové nástroje. *Houdek - hudební nástroje* [online]. Plzeň: ANTstudio, 2006, 2010 [cit. 2020-04-29]. Dostupné z: <https://www.houdek.cz/noty-a-literatura/1575-2-noty-pro-klavesove-nastroje/really-easy-piano-mozart-22-hitu.htm>

¹⁵³ K uvedené skladbě vlastním noty pouze v okopírované podobě (3 stránky) jakožto výběr ze sbírky.

¹⁵⁴ Variace označují opakování hlavní melodie v různých obměnách.

Popíší také náladu skladby a své představy. Před zpěvem provedeme intonaci. Žáci tančí a zpívají píseň.

V další hodině si žáci připraví suché pastely a čtvrtku. Zeptáme se, zdali si pamatují skladbu z minulé hodiny. Přehrajeme skladbu a žáci budou malovat hudbu.

Nakonec žákům skladbu opět připomeneme. Žáci se spontánně pohybují na hudbu.

Anotace

V anotaci uvádím téma a průběh aktivit v didaktickém modelu výukové jednotky:

Pro tyto vyučovací hodiny jsem si zvolila jako téma Variace C dur od W. A. Mozarta. Pracuji tedy s přímou reprodukcí, poslechovou, vokální, motorickou činností, integrací HV a VV.

Žáci definují variace. Poznají „skrytou“ píseň ve skladbě a odhadnou počet opakování melodie. Popíší své představy i pocity ze skladby. Před zpěvem provedeme intonaci. Do rytmu tančí i zpívají. Namalují znějící hudbu. Vyjádří hudbu spontánním pohybem. Na závěr vyplní dotazníky o prožitcích z poslechové skladby.

Cíle

Zde se zaměřuji se na očekávané cíle didaktického modelu, k jejichž splnění jsem užila tvořivých aktivit:

- Žák vykonává veškeré poslechové aktivity
- Žák aplikuje své dojmy z poslechu prostřednictvím tvořivých činností
- Žák definuje význam variací
- Žák pojmenuje skrytou píseň ve skladbě
- Žák určí počet opakování melodie

Popis hodiny

V popisu hodiny kladu důraz na metodické postupy a rozdělení činností do jednotlivých fází hodin.

Při skladbě žáci navazují na poslechovou a vokální činnost při práci s lidovými písněmi a vážnou hudbou. Rozvíjí sluchovou analýzu – hledají opakující se hlavní melodii ve skladbě a odhadují počet opakování melodie písně.

Žáci se setkali s malbou při poslechové činnosti již v prvním ročníku.

Úvod: definujeme si variace

Hlavní část: posloucháme živou reprodukci variací. Popíšeme si prožitky a představy z hudby. Někteří žáci slyšeli skrytou píseň a počítali opakování melodie ve skladbě.

Před zpěvem provedeme intonaci. Žáci tančí i zpívají na hudbu.

Žáci malují reprodukovanou hudbu. Následně provedeme prezentaci výtvorů.

Žáci se spontánně pohybují na hudbu.

Závěr: žáci vyplní dotazníky o prožitcích z poslechové skladby.

V následující části se věnuji analýze aktivit. Zmiňuji jejich časovou dotaci, popis cílů aktivit a popis aktivit u žáků běžné třídy.

Uvedení do tématu

Časová dotace aktivity: 5 minut

Popis cílů aktivity

Popis aktivity

Žák definuje variace.	Uvedeme žáky do tématu variací, motivujeme je-definujeme význam variací
-----------------------	---

Poslech variací

Časová dotace aktivity: 20 minut

Popis cílů aktivity

Popis aktivity

Žák určí počet opakování melodie, sdělí své dojmy z poslechu.	Žáci poslouchají živou reprodukci skladby, určí počet opakování melodie, sdělí své dojmy z poslechu.
---	--

Zpěv a tanec písně

Časová dotace aktivity: 20 minut

Popis cílů aktivity

Popis aktivity

Žák intonuje tóny pro správný nácvik písně Žák zpívá nebo tančí na píseň.	Žáci intonují tóny pro správný nácvik písně. Žáci zpívají nebo tančí na píseň.
--	---

Malba hudby

Časová dotace aktivity: 35 minut

Popis cílů aktivity

Popis aktivity

Žák maluje hudbu při poslechu přímé reprodukce skladby, popisuje znázorněné představy na malbě.	Žáci malují hudbu při poslechu přímé reprodukce skladby, prezentují a popisují znázorněné představy na malbě.
---	---

Spontánní pohyb na hudbu

Časová dotace aktivity: 20 minut

Popis cílů aktivity

Popis aktivity

Žák spontánně tančí do rytmu hudby.	Žáci mohou tančit na reprodukovanou hudbu.
-------------------------------------	--

5.1.1 REFLEXE, ZPĚTNÁ VAZBA

Na závěr hodnotím reakce žáků běžné třídy u jednotlivých aktivit. Zabývám se také očekávanými cíli. Následně vymezuji metodické chyby ve vyučovacím procesu.

Přímá reprodukce žáky zaujala. Většina z nich tiše poslouchala. Někteří žáci byli nesoustředění.

Na začátku je potřeba se ujistit, jestli píseň žáci znají. V případě prvního seznámení s písní je potřeba si s dětmi předepsat notový záznam písně, uvést text, zkusit si vytleskat rytmus. Poté si můžeme píseň zazpívat. Hádanka ve formě neznámé písně ukryté ve skladbě je poněkud riskantní nápad, což také způsobilo pasivní reakce posluchačů.

V průběhu rozhovoru nám žáci sdělili své dojmy a představy ze skladby. Snažili se co nejlépe vystihnout své pocity z poslechu.

Během živé reprodukce písně se zpěvem a pohybem žáci zpívali a radostně přihlíželi na trojici dívek, jejichž tanec řídila vyučující.

Opět je zde důležitý nácvik tanečních kroků, které děti při tanci využijí. Neznalost kroků způsobuje chaos, kdy vyučující řídí celý tanec a ostatní jen shlížejí.

Při malbě na hudbu žáci vzorně pracovali a navzájem se nevyrušovali. Činnost je velmi bavila.

Před začátkem činnosti bychom měli žákům předat instrukce. Stěžejní je provádět činnost po celou dobu skladby. Jakmile hudba přestane hrát, malba se ukončí. Žáci si kresbu domalují jindy nebo odevzdají výkres vyučující. Je striktní ukončit kresbu v tom nejlepším, ale objasníme žákům smysl našeho jednání.

Do prezentace výkresů se zapojilo spousta žáků, kteří se podělili o své představy z poslechu. Všichni žáci podrobně popsali obsah jejich kresby.

Živá reprodukce s pohybem působila rozdílně na dívky i chlapce. Dívky projevovaly hudbu spontánním pohybem v prostoru i na místě. Chlapci byli po celou dobu poslechu klidní.

U této aktivity bych vytkla nedostatek prostoru a délku trvání skladby. Nabídla bych dětem také možnost volby – buď zůstanou na místě nebo tančí přirozeně v prostoru.

Cíle byly splněny. Žáci projevovali své dojmy verbálně, malbou i výrazem těla. Žákyně identifikovaly píseň ve skladbě. Žáci určili počet opakování hlavní melodie ve skladbě v dotaznících.

5.2 DIDAKTICKÝ MODEL VÝUKOVÉ JEDNOTKY PRO 4. ROČNÍK ZŠ

Malá noční hudba, serenáda č. 13 G dur, KV 525

Ročník: 4.

Časová dotace výukové jednotky: 65 minut / cca 1 vyučovací hodina

Didaktické pomůcky: klávesový nástroj, papírové čtvrtky A₃, suché pastely, psací náčiní

Motivace: Žáci si připraví suché pastely a čtvrtku. Představíme žákům téma. Žáci malují hudbu při přímé reprodukci skladby. Poté provádíme prezentaci našich kreseb. Následně se žáci spontánně pohybují na hudbu. Posledním krokem je vyplnění dotazníků.

Anotace

V anotaci uvádím námět a průběh aktivit v didaktickém modelu výukové jednotky:

Pro tyto vyučovací hodiny jsem si zvolila jako téma Malá noční hudba od W. A. Mozarta a její přímá reprodukce při poslechu. Pracuji tedy s přímou reprodukcí, poslechovou, motorickou činností, integrací HV a VV.

Žáci namalují znějící hudbu. Presentují své představy znázorněné v malbách. Vyjádří hudbu spontánním pohybem. Na závěr vyplní dotazníky o prožitcích ze skladby.

Cíle

Zde se zaměřuji na očekávané cíle didaktického modelu, k jejichž splnění jsem užila tvořivých aktivit:

- Žák vykonává veškeré tvořivé aktivity
- Žák aplikuje své dojmy z poslechu prostřednictvím tvořivých činností

Popis hodiny

V popisu hodiny kladu důraz na metodické postupy a rozdělení činností do jednotlivých fází hodin.

Při skladbě žáci pracují s integrací HV a VV při poslechu vážné hudby. Dále rozvíjí spontánní hrubou motoriku prostřednictvím poslechové činnosti.

Žáci se s těmito činnostmi v předchozích ročnících nesetkali.

Úvod: představíme žákům téma hodiny.

Hlavní část: Žáci malují reprodukovanou hudbu. Následně provedeme prezentaci výtvorů.

Žáci se spontánně pohybují na hudbu.

Závěr: žáci vyplní dotazníky o prožitcích z poslechové skladby.

V následující části se věnuji analýze aktivit. Zmiňuji jejich časovou dotaci, popis cílů aktivit a popis aktivit u běžné třídy žáků.

Uvedení do tématu

Časová dotace aktivity: 10 minut

Popis cílů aktivity

Popis aktivity

Žák aktivně naslouchá a plní úkoly dle zadaných požadavků.	Uvedeme žáky do tématu, motivujeme je-malujeme hudbu.
--	---

Malba hudby

Časová dotace aktivity: 45 minut

Popis cílů aktivity

Popis aktivity

Žák maluje hudbu při poslechu přímé reprodukce skladby, popisuje znázorněné představy na malbě.	Žáci malují hudbu při poslechu přímé reprodukce skladby, prezentují a popisují znázorněné představy na malbě.
---	---

Spontánní pohyb na hudbu

Časová dotace aktivity: 20 minut

Popis cílů aktivity

Popis aktivity

Žák spontánně tančí do rytmu hudby.	Žáci mohou tančit na reprodukovanou hudbu.
-------------------------------------	--

5.2.1 REFLEXE, ZPĚTNÁ VAZBA

Na závěr hodnotím reakce žáků běžné třídy během tvořivých aktivit. Zabývám se také očekávanými cíli. Následně vymezuji metodické chyby ve vyučovacím procesu.

Při malbě na hudbu plnili žáci stanovený úkol se zaujetím.

Jediný problém spatřuji ve velkém množství repetit v různých úsecích skladby. Jsem si však vědoma, že délka skladby musela být přizpůsobena délce malby dětí.

Během poslechu s motorickou činností byly opět zaznamenány odlišné reakce dívek i chlapců. Zatímco dívky tančily balet, chlapci pojali činnost zábavně. Někteří žáci však vyrušovali, běhali a předváděli se, což kazí celkový dojem z aktivity.

Doporučuji utvořit skupiny žáků podle kartiček. Skupiny tančí na hudbu spontánní tanec, avšak stydliví jedinci mohou zůstat v lavicích.

Cíle byly splněny. Žáci projevovali své dojmy verbálně, malbou i výrazem těla.

Rozhovor s členy dětského divadla Kos

Během aplikování didaktického modelů v praxi jsem měla možnost provést rozhovor s vyučující a majitelem českobudějovického divadla Kos, Zdeňkem Říhou o představení Černobílá pohádka na motivy Mozartovy Kouzelné flétny. Představení mělo pozitivní ohodnocení ze strany žáků, vyučujících i veřejnosti. Představení se konalo se 31. 10. 2016 v kině v Řevnicích.

Úvod:

„Představte si království, kde je vše jen bílé nebo černé. Zlá královna noci všechny ostatní barvy zakázala. Chystá se však zakázat i barvu bílou. A potom vše upadne do černočerné tmy. Papageno musí zlé čáry překonat a projít těžkými zkouškami. Snad se mu to podaří a království opět zazáří v barvách a zavládne zde radost. A možná najde i svojí pravou vyvolenou. Uvidíte v naší zcela nové pohádce napsané na motivy Kouzelné flétny od W. A. Mozarta.“¹⁵⁵

Vyjádření Zdeňka Říhy k představení:

„Tato pohádka je naše, byla vytvořena na motivy Kouzelné flétny, takže je celý příběh trochu upraven. Do pohádky jsme si dosadili vlastní postavy, role, herce, kostýmy. Představení jsme hráli nejen pro I. stupeň ZŠ, ale také pro mateřské školy a širokou veřejnost. Byli tam tedy i rodiče těch dětí. Pohádka se líbila, myslím, že byly ohlasy vždy pozitivní.“

Vyjádření vyučující Ludmily Chroustové:

„Byla to napůl hraná pohádka jen dvěma herci a k tomu pouštěli několik árií z Kouzelné flétny. Dětem se to líbilo, hudba byla krásná, ale bylo to přizpůsobené malým dětem.“

¹⁵⁵ ŘÍHA, Zdeněk. Černobílá pohádka: Nabídka představení. *Divadélko Kos* [online]. České Budějovice: Říha, 1997, 2018 [cit. 2020-03-09]. Dostupné z: <http://www.divadelko-kos.wz.cz/>

6. OVĚŘENÍ MODELU VE ŠKOLNÍ PRAXI

V této kapitole vás seznámím s výsledky průzkumu, který jsem koncipovala jako dotazník pro žáky spojený s poslechem vybraných skladeb W. A. Mozarta.

Cílem průzkumu bylo porovnat reakce žáků na poslech Mozartovy hudby. Dále jsem zjišťovala, zdali kantoři pracují s poslechem Mozartovy hudby na prvním stupni ZŠ.

V průzkumu bylo použito těchto metod a technik: experimentální vyučování, dotazník pro učitele i žáky, rozhovor mezi učitelem a žáky a rozhovor mezi tazatelem, vyučujícím a respondentem.

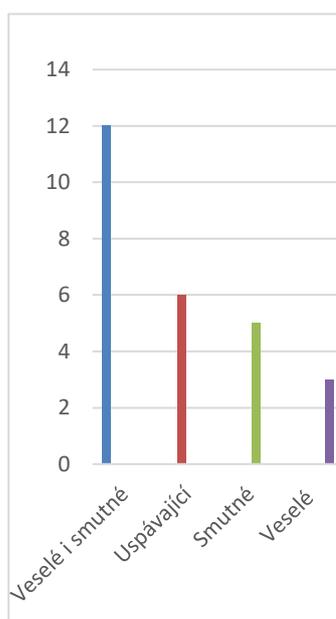
6.1 ROZHOVOR

Variace na francouzskou lidovou píseň C dur od W. A. Mozarta

Následující část je věnována dojmům žáků druhé třídy ze živé reprodukce. Zahrála jsem dětem skladbu od W. A. Mozarta. Na základě rozhovoru mi sdělili své dojmy, pocity, představy, které popisují náladu skladby.

Otázka č. 1: Jak na vás skladba působila?

Nálada skladby: Veselá – 12 žáků
 Smutná – 6 žáků
 Uspávající – 5 žáků
 Veselá i smutná – 3 žáci

Graf 1 - Vyhodnocení dojmů – rozhovor

Otázka č. 1: Jak na vás skladba působila? Byla veselá, smutná, obojí nebo uspávající?

Cílem rozhovoru bylo ověřit si, jak na žáky melodie působila.

Na otázku odpověděla polovina žáků kontrastně, tedy že je smutná i veselá. Několik žáků skladba uspávala. Působila však na děti více smutně nežli vesele.

Žáci mi popsali své představy v průběhu reprodukce. Většina z nich si představovalo přírodu a vesmír. U poloviny z nich vyvolala skladba představy zvířat. Třem žákům připomněla kamarády. Nejméně dětem asociovala hudba jejich záliby a abstraktní věci.

Představy	
Příroda	13 žáků
<i>Vesmírné jevy</i>	<i>11 žáků</i>
<i>Louka</i>	<i>2 žáci</i>
Zvířata	6 žáků
<i>Pes</i>	<i>3 žáci</i>
<i>Kočka</i>	<i>2 žáci</i>
<i>Sova</i>	<i>1 žák</i>
Přátelství	3 žáci
Obliby	2 žáci
<i>Cukroví</i>	<i>1 žák</i>
<i>PC hra</i>	<i>1 žák</i>
Abstraktní	2 žáci
<i>Katastrofa</i>	<i>1 žák</i>
<i>Pláč</i>	<i>1 žák</i>

Tabulka 4 - Výsledky rozhovoru

6.2 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ MEZI ŽÁKY 2. ROČNÍKU

Variace na francouzskou lidovou píseň C dur W. A. Mozarta

V této kapitole si chci ověřit účinnost poslechových činností ve druhé třídě na I. stupni ZŠ. Využívám metody rozhovoru, dotazníkové metody a grafů.

Dotazníky jsem koncipovala a přizpůsobila věku i schopnostem dětí. Otázky jsem volila dle znalostí příslušného ročníku a charakteru skladby. V dotaznících porovnávám chlapce a dívky, jelikož odlišně reagovali na Mozartovu hudbu.

Mým cílem bylo zjistit, jak na žáky působil poslech živé reprodukce skladby se spontánní motorickou nebo výtvarnou činností. Dále jsem se zabývala tím, jaké představy skladba v žácích vyvolává.

Dalším mým záměrem bylo také otestovat sluchovou analýzu žáků.

DOTAZNÍK PRO ŽÁKY

(2. ročník – Variace C dur)

dívka x chlapec (zakroužkuj)

1. Jak na Tebe skladba působila? Byla veselá, smutná, obojí nebo uspávající?	Veselá - 4 žákyně Smutná – 1 žákyně Uspávající - 5 žákyň Veselá i smutná – 1 žákyně
2. Co sis při poslechu představoval/a?	Hvězdy, noc, řeka, zvířata, sova, koně, kuřata, dítě, balet
3. Jak ses cítil/a při tanci?	Pozitivně – 10 žákyň Negativně – 1 žákyně
4. Působila na Tebe skladba jinak než minule?	Ano – 7 žákyň Ne – 4 žákyně
5. Poznal/a jsi, kolikrát se melodie opakovala?	Ano – 8 žákyň, z toho dvě žákyně 2x, tři žákyně 3x Ne – 3 žákyně

Tabulka 5 - Výsledky dotazníku 2. ročník, dívky

DOTAZNÍK PRO ŽÁKY

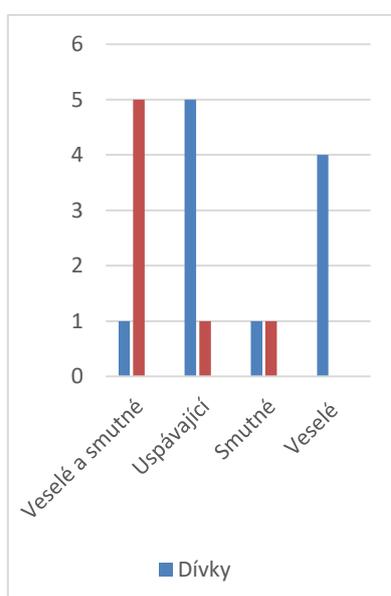
(2. ročník – Variace C dur)

dívka x chlapec (zakroužkuj)

1. Jak na Tebe skladba působila? Byla veselá, smutná, obojí nebo uspávající?	Veselá – 0 žáků Smutná – 1 žák Uspávající - 1 žák Veselá i smutná – 5 žáků
2. Co sis při poslechu představoval/a?	Noc, nebe, louka, les, jízda na kole, let

3. Jak ses cítil/a při tanci?	Pozitivně – 3 žáci Negativně – 4 žáci
4. Působila na Tebe skladba jinak než minule?	Ano – 1 žák Ne – 6 žáků
5. Poznal/a jsi, kolikrát se melodie opakovala?	Ano – 5 žáků, z toho dva žáci 4x, jeden žák 5x až 6x, dva žáci 2x až 3x Ne – 2 žáci

Tabulka 6 - Výsledky dotazníku 2. ročník, chlapci

Graf 2 - Vyhodnocení dojmů – dotazník 2. ročník

Otázka č. 1 Jak na Tebe skladba působila? Byla veselá, smutná, obojí nebo uspávající?

Mým úkolem bylo zjistit, jaký měla vliv na žáky přímá reprodukce ve srovnání s integrací VV nebo spontánní motorickou činností.

Z následujícího grafu zjišťujeme, že o polovinu méně žáků vnímalo skladbu negativně než před aktivizujícími prvky. Z toho vyvozujeme, že živá reprodukce s motorickou a výtvarnou činností má na žáky pozitivní účinek.

Ze získaných dat vyplývá, že dívky reagovaly kladně. Chlapci měli však rozporuplné pocity (viz příloha).

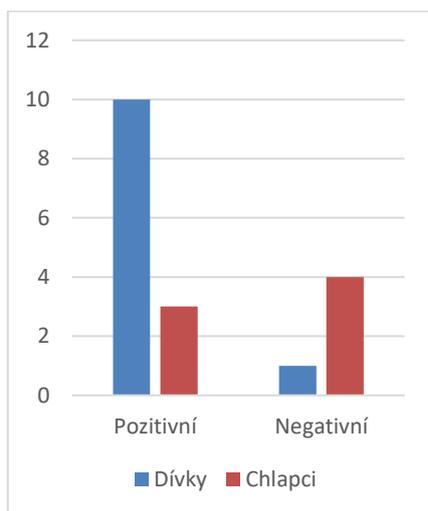
Představy žáků při přímé reprodukci skladby

2. Co sis při poslechu představoval/a?

Představy dívek i chlapců byly téměř totožné.

Dívky si představovaly přírodní jevy, hvězdy, noc, zvířata, balet.

Chlapcům připomínala skladba přírodu, noc a dobrodružství (let, jízda), atp.

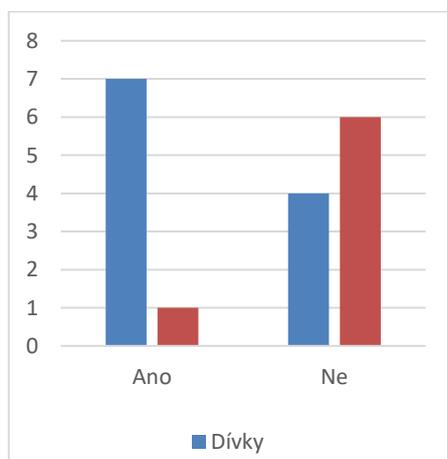

Graf 3 - Působení motorické činnosti na žáky 2. ročníku

Otázka č. 3 Jak ses cítil/a při tanci?

Záměrem bylo ověřit si, jak se dětem líbila živá reprodukce v kombinaci s motorickou činností.

Údaje nás informují o tom, že se přímá reprodukce se spontánním pohybem více zamlouvala dívkám, než chlapcům (viz příloha).

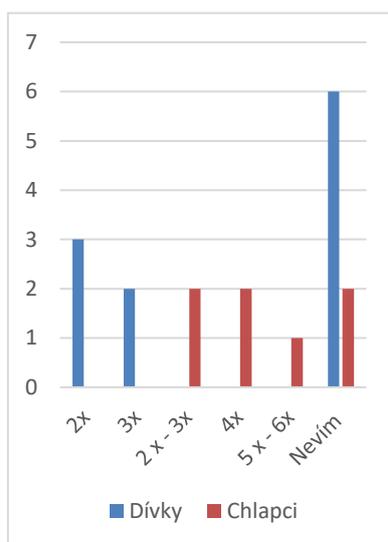

Graf 4 - Účinek skladby na žáky 2. ročníku během tvořivé činnosti

Otázka č. 4 Působila na Tebe skladba jinak než minule?

V tomto bodu jsem analyzovala, zda žáci percipovali rozdílně samostatnou poslechovou činnost nebo v sepětí s tvořivými prvky.

Získané výsledky nám oznamují, že většina dívek pocítovala odlišně samostatný poslech a poslech s aktivizací. Oproti tomu chlapci vnímali činnosti stejně. Z toho můžeme usoudit, že na dívky více působí rozdíly ve výukových procesech.

Graf 5 - Opakování hlavního tématu variací - 2. ročník

Otázka č. 5 Poznal/a jsi, kolikrát se melodie opakovala?

Zde jsem ověřovala schopnost sluchové analýzy dětí. Úkolem žáků bylo všimnout si opakování hlavního tématu skladby.

Dívky odhadovaly 2x až 3x. Podle chlapců se melodie opakovala 2x až 6x. Většina žáků neurčila opakování melodie.

6.3 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ MEZI ŽÁKY 4. ROČNÍKU

Malá noční hudba, serenáda č. 13 G dur, KV 525 od W. A. Mozarta

V další části si chci ověřit účinnost poslechových činností ve čtvrté třídě na I. stupni ZŠ. Využívám dotazníkové metody, grafů, metody rozhovoru.

Dotazníky byly koncipovány a přizpůsobeny věku i schopnostem dětí. Otázky byly voleny dle znalostí příslušného ročníku a charakteru skladby. V dotaznících jsou srovnáváni chlapci a dívky, jelikož odlišně reagovali na Mozartovu hudbu.

Cílem bylo zjistit, jak na žáky působí poslech živé reprodukce se spontánní motorickou nebo výtvarnou činností. Dále jsem se chtěla dozvědět, jaké představy skladba v žácích vyvolává. Dalším bodem bylo odhalit zkušenosti žáků s Mozartovou hudbou.

DOTAZNÍK PRO ŽÁKY

(4. ročník – Malá noční hudba)

dívka chlapec (zakroužkuj)

1. Jak na Tebe skladba působila? Byla veselá, smutná, obojí nebo uspávající?	Veselá - 8 žákyň Smutná – 0 žákyň Uspávající – 1 žákyně Veselá i smutná – 5 žákyň
2. Co sis při poslechu představoval/a?	Jaro, krajina, louka, hudba, svoboda, věrnost, baletní vystoupení
3. Jak ses cítil/a při tanci?	Pozitivně – 14 žákyň Negativně – 0 žákyň
4. Působila na Tebe skladba jinak při tanci než při malbě?	Ano – 11 žákyň, z toho 9 žákyň pro tanec, 2 žákyně pro malbu, (2 žákyně pro přímou reprodukci) Ne – 3 žákyně, (1 žákyně pro přímou reprodukci)
5. Už jsi někdy skladbu slyšel a kde to bylo?	Ano – 9 žákyň, z toho 1 žákyně pro TV, 1 žákyně pro rádio, 2 žákyně pro divadlo, 5 žákyň neví zdroj Ne – 5 žákyň

Tabulka 7 - Výsledky dotazníku 4. ročníku, dívky

DOTAZNÍK PRO ŽÁKY

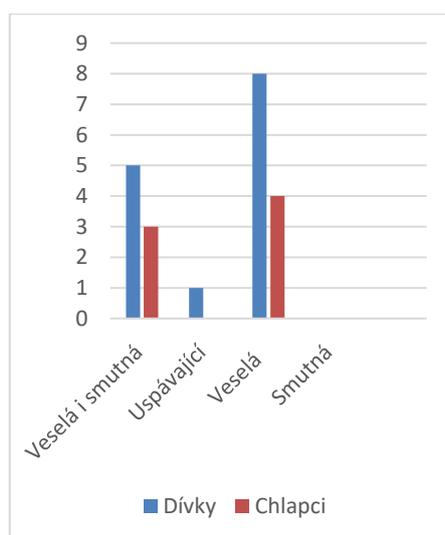
(4. ročník – Malá noční hudba)

dívka chlapec (zakroužkuj)

1. Jak na Tebe skladba působila? Byla veselá, smutná, obojí nebo uspávající?	Veselá – 4 žáci Smutná – 0 žáků Uspávající – 0 žáků Veselá i smutná – 3 žáci
--	---

2. Co sis při poslechu představoval/a?	Hudba, Zvukové vlny, vlny, les, barvy, smích
3. Jak ses cítil/a při tanci?	Pozitivně – 7 žáků Negativně – 0 žáků
4. Působila na Tebe skladba jinak při tanci než při malbě?	Ano – 5 žáků, z toho 4 žáci pro tanec, 1 žák pro malbu Ne – 2 žáci
5. Už jsi někdy skladbu slyšel a kde to bylo?	Ano – 4 žáci, 1 žák pro TV, 1 žák pro rádio, 1 žák pro mobilní telefon, 1 žák neví zdroj Ne – 3 žáci

Tabulka 8 - Výsledky dotazníku 4. ročníku, chlapci

Graf 6 - Vyhodnocení dojmů – dotazník 4. ročník

Otázka č. 1 Jak na Tebe skladba působila? Byla veselá, smutná, obojí nebo uspávající?

Účelem mého dotazu bylo prozkoumat, jak účinkuje skladba na děti. Z údajů se dozvídáme, že na většinu dětí působila melodie pozitivně. Našli se však žáci, na které působila kontrastně.

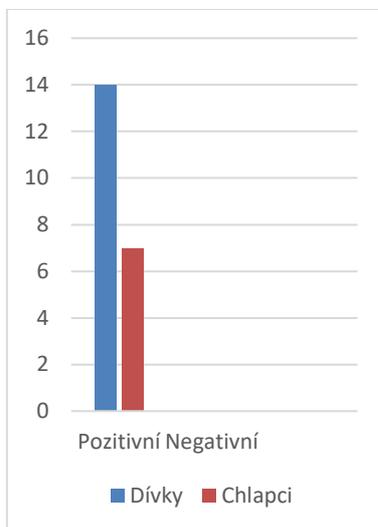
Představy žáků při přímé reprodukci skladby

Otázka č. 2 Co sis při poslechu představoval/a?

Dojmy se lišily charakterem skladby i znalostní úrovní ročníku.

Při poslechu myslely dívky na různé roční období, přírodu, abstraktní jevy nebo balet.

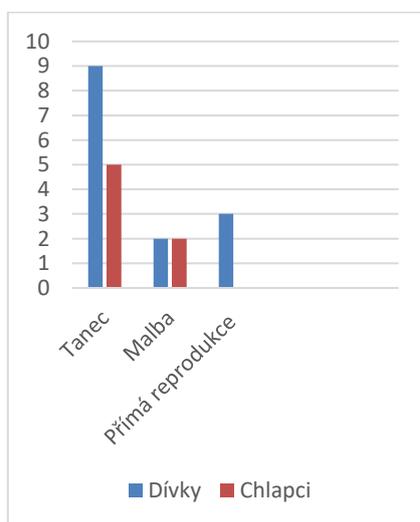
Chlapci přemýšleli o hudbě, krajině, abstraktních vlastnostech nebo barvách.

Graf 7 - Působení motorické činnosti na žáky 4. ročníku

Otázka č. 3 Jak ses cítil/a při tanci?

Zde jsem se opět ujist'ovala, zdali se dětem líbilo propojení živé přehrávky s pohybem. Všem žákům se aktivita líbila.

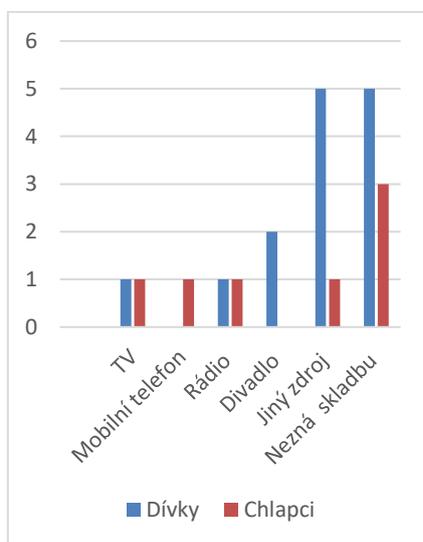

Graf 8 - Porovnání tance s malbou - 4. ročník

Otázka č. 4 Působila na Tebe skladba jinak při tanci než při malbě?

V této otázce jsem porovnávala účinek propojení hudby s tancem oproti integraci HV a VV.

Nejvíce se dětem líbil tanec. Malba se žákům líbila méně. Tři žákyně pozitivně ohodnotily živou reprodukci skladby.

Graf 9 - Identifikace skladby a frekvence reprodukce – 4. ročník

Otázka č. 5 Už jsi někdy skladbu slyšel a kde to bylo?

Pohnutkou k poslednímu dotazu bylo ověřit si, zdali žáci skladbu znají. Dalším mým záměrem bylo stanovit, ve kterých možných zdrojích se lze setkat s Mozartovou hudbou.

Hodně dětí skladbu neznalo, popřípadě znalo z neznámého zdroje. Některé dívky slyšely skladbu v divadle, rádiu, TV. Chlapci zaslechli melodii v rádiu, TV a mobilním telefonu.

Z těchto faktů lze vyvodit, že Mozartova hudba je frekvencovaná, často publikovaná v mediálních prostředcích a v kulturních sférách. Množství zdrojů svědčí o nezaměnitelnosti a oblíbenosti Mozartovy hudby.

6.4 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ MEZI UČITELI HV

V nadcházejícím průzkumu jsem užila metody dotazníku. Tuto metodu jsem si vybrala proto, abych zjistila, jakým způsobem pracují učitelé s poslechem Mozarta v hodinách HV na I. stupni ZŠ. Z uvedených odpovědí lze vyvodit, zdali jsou současní kantoři dostatečnými odborníky v hudební oblasti.

Dotazovala jsem se několika pedagogů, kteří vyučují hudební výchovu na základní škole. U každé otázky jsem zaznamenala odpovědi, které učitelé nejčastěji uvedly. Učitelé napsali více odpovědí.

1. Zařazujete do výuky hudební výchovy na 1. stupni ZŠ některé skladby W. A. Mozarta? Které si vybavíte?

Nejčastěji Malá noční hudba, méně Turecký pochod, Menuet, Donn Giovanni a Kouzelná flétna

2. Považujete nabídku poslechového skladeb v učebnicích HV za dostačující a vhodnou?

Ano – 4 respondenti

Ne – 1 respondent

+ poslech dalších skladeb z jiných zdrojů

3. Jak reprodukuje Mozartovy skladby? (přehrávání z YouTube, CD, gramodesek, rádia, hra na klavír, popř. jinak – zakroužkujte, prosím, odpovídající odpověď, nebo i více odpovědí)

CD a YouTube – 4 respondenti

Hra na klavír – 1 respondent

4. Jak reagují žáci na poslech Mozartových skladeb? (většinou pozitivně x většinou negativně x záleží na situaci, motivaci poslechu, apod.)

Většinou pozitivně – 3 respondenti

Záleží na složení a zájmu žáků – 1 respondent

Důležitý je rámec i motivace – 1 respondent

5. Zkoušíte při hodinách HV spojit poslech Mozartových skladeb s jinými činnostmi, např. s tancem, rytmizací, zpěvem, dramatizací, nebo propojit mezipředmětové vztahy? (např. malba prožitků z poslechu) Co se Vám dobře osvědčilo?

Literatura – 1 respondent

Malba – 1 respondent

Tanec a malba – 1 respondent

Hudebně pohybové hry – 1 respondent

Dramatizace a sloh – 1 respondent

6. Mohl/a byste, prosím, stručně vyjádřit, jak na Vás pocitově Mozartova hudba působí?

Krásná, proměnlivá, dramatická, náročná, dokonalá – 1 respondent

Velmi pozitivně, harmonicky, relaxačně – 1 respondent

Příjemně, má pozitivní náboj a odhodlání – 1 respondent

Procítěně – 1 respondent

Pozitivně -1 respondent

7. Použila jste někdy Mozartovu hudbu jako muzikoterapeutický prostředek ke zlepšení nálady sobě nebo žákům?

Ano – 1 respondent – při poslechu má pozitivní vliv na náladu

Ano – 1 respondent – v 1. r. při hodině matematiky poslechl Sonátu in D, K. 448

Ne – 1 respondent-neznalost v oboru (pro relaxaci a zlepšení nálady lze, ale nevhodné jako kulisa)

Ne – 2 respondenti

6.5 REFLEXE DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ MEZI UČITELI HV

Z dotazníků od učitelů jsme se dozvěděli, zdali a jak frekventovaně pracují učitelé HV s poslechem Mozarta. Uvedené odpovědi nás informují o četnosti využití Mozartovy hudby v hodinách HV. Učitelé využívají k poslechu skladby z učebnic i jiných zdrojů (např. CD a YouTube). Dle jejich výpovědí jsme si ověřili, že má Mozartova hudba pozitivní účinek na žáky i kantory. Při práci s poslechem si s dětmi zkusí různé povzbuzující aktivity. Učitelé však nemají podceňovat zázračné účinky muzikoterapie a vyzkoušet ji aplikovat ve svých hodinách. Jediný problém spatřuji v nedostatečném využití přímé reprodukce jakožto nejdůležitějšího zdroje k poslechu hudby.

ZÁVĚR

Diplomová práce se zabývá přímou reprodukcí při poslechu Mozartových skladeb při hodinách hudební výchovy na I. stupni ZŠ.

W. A. Mozart byl tak významným skladatelem, že nelze opomenout jeho život a dílo. V úvodních kapitolách své práce se proto stručně zmiňuji o hudebním klasicismu a jeho nejvýznamnějších představitelích. Dále uvádím stručný přehled života W. A. Mozarta a jeho nejdůležitější hudební skladby.

Cílem mé diplomové práce byla přímá reprodukce poslechových skladeb W. A. Mozarta na I. stupni ZŠ.

K realizaci tohoto úkolu jsem vyhledala drobné Mozartovy skladby vhodné k poslechovým činnostem na základní škole, zapracovala je do výukového projektu a ověřila je v praxi. Zdrojem pro výběr výše zmíněných skladeb mi byly učebnice a metodické příručky hudební výchovy pro 2. – 5. ročník ZŠ. Výběr Mozartových děl pro žáky je v učebnicích dostačující, dle mého mínění je nedostatečné množství metodických postupů při poslechu Mozartových skladeb.

V praktické části mé diplomové práce jsem vycházela ze současné koncepce hudební výchovy a poslechu hudby na základní škole.

Navrhla jsem didaktické modely výukových jednotek hudební výchovy pro I. stupeň ZŠ. Inspirovala jsem se praxí, kterou jsem absolvovala na ve 2. a 4. třídě.

V poslední, průzkumné části jsem si ověřila reakce žáků na poslech Mozartových děl dotazníkovou metodou. Zároveň jsem zjišťovala, zda učitelé prvního stupně pracují ve svých hodinách hudební výchovy s poslechem skladeb W. A. Mozarta. Výsledky dotazníků jsem zhodnotila do přehledných tabulek a grafů. Byla jsem mile překvapena, že učitelé zodpověděli na mé dotazy vesměs kladně, seznamují žáky s díly W. A. Mozarta. V hodinách používají i tvořivé aktivity.

Cíl své diplomové práce jsem splnila. Žáci se činností účastnili, aktivity je bavili. Velký vliv na to měla přímá reprodukce, protože v hodinách hudební výchovy je preferován poslech skladeb před živou reprodukcí. Zpěv je realizován bez doprovodného nástroje. Ověřila jsem

si, že přímá reprodukce může kladně ovlivnit vztah žáků k hudbě. Významně k tomu může přispět kombinace živé reprodukce s tvořivými činnostmi.

Diplomová práce může sloužit jako inspirace pro učitele hudební výchovy, kteří se budou zabývat přímou reprodukcí. Dále může být podkladem pro rozšíření o více metodických postupů při poslechových činnostech.

Teoretickým východiskem pro mou práci byly učebnice a metodické příručky HV pro jednotlivé ročníky a didaktiku hudební výchovy. Dále jsem čerpala z odborných publikací týkající se dějin hudby. Použila jsem literaturu o W. A. Mozartovi – o jeho životě a díle, dále sbírku autentických dopisů Mozartovy rodiny. Některé informace jsem doplnila z elektronických zdrojů.

Uvedené zdroje jsou v seznamu literatury.

SEZNAM LITERATURY

ČERNUŠÁK, Gracian. *Dějiny evropské hudby*. 5. přehl. a dopl. vyd. (v Pantonu 3. vyd.). s. 171. Praha: Panton, 1974.

HANŽLÍK, Bohumír. *Dějiny hudby v obrazech a obrázcích*. Ilustrovala Jolana FENCLOVÁ. Čelákovice: Klub přátel ZUŠ Jana Zacha, 2009.

HOLUBEC, Jiří, Alexandros CHARALAMBIDIS, Marie LIŠKOVÁ, Markéta PASTOROVÁ, Jan PRCHAL, Jiří STRAŠÍK, Petr STRATIL a Zdenka VYLEŤALOVÁ. Články.rvp.cz: upload:prilohy:hudebni_vychova. *STANDARDY PRO ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ Hudební výchova* [online]. skupina pro přípravu standardů vzdělávacího oboru Hudební výchova, 2013, 30.4.2013 [cit. 2020-04-27]. Dostupné z: https://clanky.rvp.cz/wp-content/upload/prilohy/17383/hudebni_vychova.pdf

HOUDEK, Leoš. Really Easy Piano Mozart - 22 hitů: Úvodní : Noty a literatura : Klávesové nástroje. *Houdek - hudební nástroje* [online]. Plzeň: ANTstudio, 2006, 2010 [cit. 2020-04-29]. Dostupné z: <https://www.houdek.cz/noty-a-literatura/1575-2-noty-pro-klavesove-nastroje/really-easy-piano-mozart-22-hitu.htm>

HURNÍK, Ilja. Files.hudebni-pedagogika.webnode.cz. *TEZE K DIDAKTICE HV - POSLECH HUDBY* [online]. [cit. 2020-04-27]. Dostupné z: <http://files.hudebni-pedagogika.webnode.cz/200000003-173bb1836c/poslech%20hudby.pdf>

KARÁSEK, Bohumil. [from old catalog]. *Wolfgang Amadeus Mozart*. 2. vyd. Praha: Supraphon, 1975.

LIŠKOVÁ, Marie. *Metodická příručka k učebnici Hudební výchova pro 1. ročník základní školy: [zpracováno podle osnov vzdělávacího programu Základní škola]*. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 1998.

LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební výchova pro 1. ročník základní školy*. Ilustroval Gabriel FILCÍK. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 1998.

LIŠKOVÁ, Marie. *Metodická příručka k učebnici Hudební výchova pro 2. ročník základní školy*. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 1999.

LIŠKOVÁ, Marie a Lukáš HURNÍK. *Hudební výchova 2 pro 2. ročník základní školy*. 3., upravené vydání. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, akciová společnost, 2018.

LIŠKOVÁ, Marie. *Metodická příručka k učebnici Hudební výchova pro 3. ročník základní školy*. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 1999.

LIŠKOVÁ, Marie a Lukáš HURNÍK. *Hudební výchova pro 3. ročník základní školy*. 2. vyd. Ilustroval Jana LAUDOVÁ. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 2007.

LIŠKOVÁ, Marie. *Metodická příručka k učebnici Hudební výchova pro 4. ročník základní školy*. Praha: SPN, 2000.

LIŠKOVÁ, Marie a Lukáš HURNÍK. *Hudební výchova pro 4. ročník základní školy*. 2. vyd. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 2006.

LIŠKOVÁ, Marie. *Metodická příručka k učebnici Hudební výchova pro 5. ročník základní školy*. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 2000.

LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební výchova pro 5. ročník základní školy: učebnice zpracovaná podle osnov vzdělávacího programu Základní škola*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1998.

MOZART, Wolfgang Amadeus a František BARTOŠ. *Mozart v dopisech*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1956. Paměti, korespondence, dokumenty (SNKLHU).

NAVRÁTILOVÁ, Monika. Muzikoterapie: když hudba léčí: Mozartův efekt. *Zapni mozek: magazín : životní styl* [online]. Monika Navrátilová, 22. března 2013 [cit. 2020-03-17]. Dostupné z: <https://zapnimozek.cz/muzikoterapie-kdyz-hudba-leci/>

SEDLÁK, František a Rudolf SIEBR. *Didaktika hudební výchovy na prvním stupni základní školy: učebnice pro studenty pedagogických fakult*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1985. Učebnice pro vysoké školy (Státní pedagogické nakladatelství).

SMOLKA, Jaroslav. *Dějiny hudby*. Vyd. 1. Brno: TOGGA, 2001.- 656 s.

SÝKORA, Pavel. Mozart, Wolfgang Amadeus. *Český hudební slovník osob a institucí: Centrum hudební lexikografie: Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity* [online]. Brno: Macek, 2014, 16. 8. 2014 [cit. 2020-03-07]. Dostupné z: https://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=8002

ŘÍHA, Zdeněk. Černobílá pohádka: Nabídka představení. *Divadélko Kos* [online]. České Budějovice: Říha, 1997, 2018 [cit. 2020-03-09]. Dostupné z: <http://www.divadelko-kos.wz.cz/>

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

TABULKA 1 - TŘÍDÍLNÁ SONÁTOVÁ FORMA	5
TABULKA 2 - ČTYŘI VĚTY SONÁTOVÉHO CYKLU	5
TABULKA 3 – MANHEIMSKÁ ŠKOLA – PRINCIP SKLADATELSKÉ TECHNIKY	17
TABULKA 4 - VÝSLEDKY ROZHOVORU.....	48
TABULKA 5 - VÝSLEDKY DOTAZNÍKU 2. ROČNÍK, DÍVKY.....	49
TABULKA 6 - VÝSLEDKY DOTAZNÍKU 2. ROČNÍK, CHLAPCI.....	50
TABULKA 7 - VÝSLEDKY DOTAZNÍKU 4. ROČNÍKU, DÍVKY	53
TABULKA 8 - VÝSLEDKY DOTAZNÍKU 4. ROČNÍKU, CHLAPCI	54
GRAF 1 - VYHODNOCENÍ DOJMŮ – ROZHOVOR.....	47
GRAF 2 - VYHODNOCENÍ DOJMŮ – DOTAZNÍK 2. ROČNÍK	50
GRAF 3 - PŮSOBENÍ MOTORICKÉ ČINNOSTI NA ŽÁKY 2. ROČNÍKU	51
GRAF 4 - ÚČINEK SKLADBY NA ŽÁKY 2. ROČNÍKU BĚHEM TVOŘIVÉ ČINNOSTI.....	51
GRAF 5 - OPAKOVÁNÍ HLAVNÍHO TÉMATU VARIACÍ - 2. ROČNÍK.....	52
GRAF 6 - VYHODNOCENÍ DOJMŮ – DOTAZNÍK 4. ROČNÍK	54
GRAF 7 - PŮSOBENÍ MOTORICKÉ ČINNOSTI NA ŽÁKY 4. ROČNÍKU	55
GRAF 8 - POROVNÁNÍ TANCE S MALBOU - 4. ROČNÍK	55
GRAF 9 - IDENTIFIKACE SKLADBY A FREKVENTOVANOST REPRODUKCE – 4. ROČNÍK.....	56

PŘÍLOHY

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA Č. 1 DOTAZNÍKY ŽÁKŮ O PROŽITCÍCH Z POSLECHOVÉ SKLADBY	III
PŘÍLOHA Č. 2 MALBY ŽÁKŮ 2. ROČNÍKU K POSLOUCHANÉ SKLADBĚ	V
PŘÍLOHA Č. 3 MALBY ŽÁKŮ 4. ROČNÍKU K POSLOUCHANÉ SKLADBĚ	VIII

Příloha č. 1 Dotazníky žáků o prožitcích z poslechové skladby

Součástí této přílohy jsou vybrané dotazníky, které vyplnili žáci 4 ročníku. Příloha slouží jako doplnění kapitol 6.2 a 6.3 této práce.

Edvard
Štěpán

DOTAZNÍK PRO ŽÁKY
dívka x chlapec (zakroužkuj)

1. Jak na Tebe skladba působila? Byla veselá, smutná, obojí nebo uspávací?
obojí

2. Co sis při poslechu představoval?
louku, noc a pole

3. Jak ses cítil při tanci?
dobře

4. Působila na Tebe skladba jinak než minule? A proč?
Stejně ale malinko jsem v ní slyšel Ach Synku, synku

5. Poznal/a jsi, kolikrát se melodie opakovala?
8 Asi pětkrát nebo šestkrát

Eda ze 2. B. je nadaný žák. Jeho odpověď na druhou otázku vypovídá o velké fantazii. Je paradox, že si reprodukovanou skladbu spojil s předchozí hranou písní „Ach synku, synku“. Byl jedním ze dvou žáků, kteří dokázali po druhé přehrávce skladby správně identifikovat opakování melodie 5 - 6x, tudíž byl jedním z mála žáků, jenž se snažil zaměřit se na počet opakování melodie ve skladbě.

ŠTĚPÁNKA 4.C.

DOTAZNÍK PRO ŽÁKY

dívka chlapec (zakroužkuj)

1. Jak na Tebe skladba působila? Byla veselá, smutná, obojí nebo uspávací?

2. Co sis při poslechu představoval/a? JAKO DUHU AŽ TAKY

TAM BYLA RUBIKOVA KOSKA A JAKO JSKÁKALI
DO TD'NU DOBRĚ BYLO TO

3. Jak ses cítil/a při tanci?

LEG RAČNÍ

4. Působila na Tebe skladba jinak při tanci než při malbě? A proč?

BYLO TO HEZKÉ A ~~SKOJ~~ UPLNĚ STEJN
ALE PŘI TANCI TO BYLO TROCHU JINÉ

5. Už jsi někdy skladbu slyšel? Kde to bylo? §

SLYŠELA ~~AE~~ ALE NEVÍM
KDE

~~SKLADBU JSEM~~

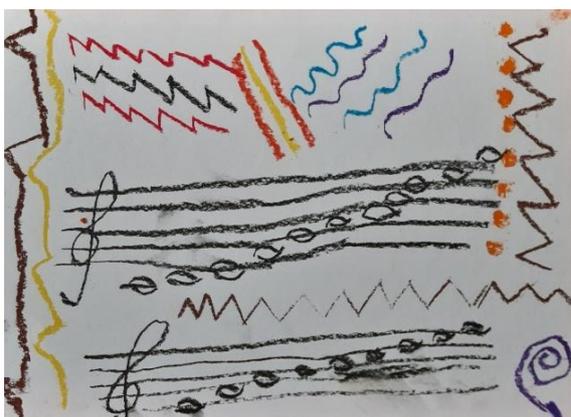
Na základě druhé odpovědi lze usuzovat, že má Štěpánka ze 4.C velkou představivost.

Příloha č. 2 Malby žáků 2. ročníku k poslouchané skladbě

Součástí této přílohy jsou vybrané malby, které kreslili žáci při poslechu hudby – *Variace C dur*. Při prezentaci mohli představit své výkresy a popsat své představy. Příloha slouží jako doplnění kapitoly 6.2 této práce.

Ema si představovala děvče se sukní a divadlo.

Šárka si představovala notovou osnovu a po sobě jdoucí vlny. Přitom hraje na klavír.

Jana si představovala zpěváka a květiny.

Marie si představovala šumící vodu, moře a skály.

Magdaléna si představovala zvířata, jak pijí vodu z řeky.

Magdaléna si představovala děti, které skáčou po notách. Noty se mění stejně jako počasí.

Veronika si představovala vše rozmazané ve tvaru hvězd, sněhuláků a srdcí.

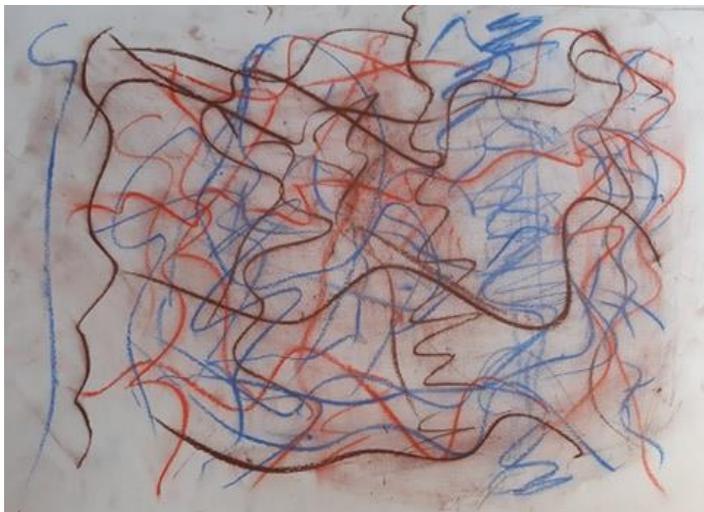
Nicole si představovala, jak zapadá slunce, už je mlha a tma. Na obrázku jsou vyobrazena svítící srdce, barevné vlny a ovály. V dolní části obrázku létají kuličky. Všechno to svítí.

Příloha č. 3 Malby žáků 4. ročníku k poslouchané skladbě

Součástí této přílohy jsou vybrané malby, které kreslili žáci při poslechu skladby *Malá noční hudba*. Při prezentaci mohli představit své výkresy a popsat své představy. Příloha slouží jako doplnění kapitoly 6.3 této práce.

Klára namalovala krajinu s duhou. Každá barva duhy představuje jiný tón.

Eduard si představoval modrou, hnědou a oranžovou barvu.

Ema si představovala lásku, důvěru, naději.

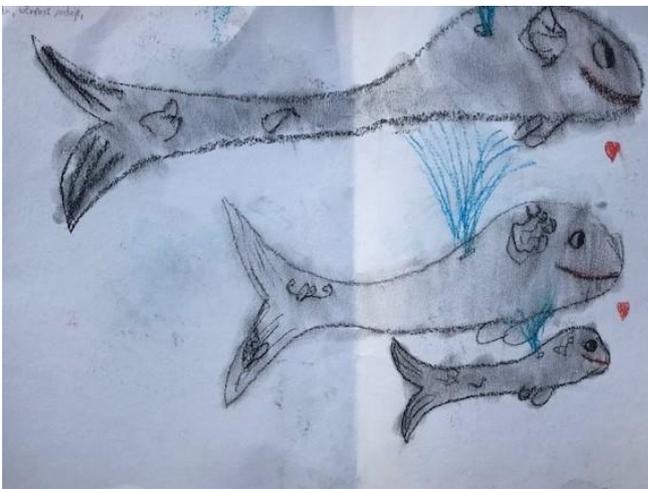
Anna si představovala baletku.

Anna si představovala jaro, když všechno rozkvétá, probouzející zvířata a hezké počasí.

Markéta si představovala klusajícího koně, vše rozkvétá, je jaro a svítí slunce.

Elena si představovala lásku, naději a věrnost.

Lucie si představovala noty a hudbu. Houslové klíče a tóny jdou po sobě tak, jak byla hrána hudba.

Olda si představoval ostrov, kde vyrostl strom a děly se tam přírodní katastrofy. Představoval si sebe, Denise, Štěpána, Maxe, osmáčky a kočky, které chtělo zabít tsunami.

Denis si představoval, že je cestovatel, vyluštil ztracený ostrov.